ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Θ'. ΤΟΜΟΣ Ι'

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1919. ΑΡΙΘ. 234

Η ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Εἴχομεν ὑποσχεθῆ ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ ἐξ ἀφορμῆς ἄρθρου τοῦ κ. Ν. Δελλίου περὶ τῆς Σχολικῆς μουσικῆς, δημοσιευθέντος ἐν τῇ «Νέᾳ Ἑλλάδι» (4 Νοεμβρ.), νὰ ἀσχοληθῶμεν εἰδικώτερον ἐπί τινων σημείων, ἅτινα θίγει ὁ ἀρθρογράφος. Δύο δὲ κυρίως προέχουσιν ἐν τῷ ἄρθρῳ ἐκείνῳ ἰδέαι καὶ ἑλκύουσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν: πρῶτον μὲν ἡ ὀρθὴ συσχέτισις τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς πρὸς τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, δεύτερον δὲ ὁ ἀβάσιμος ἰσχυρισμὸς περὶ τῆς ὑπάρξεως διὰ τὴν ἐκκλησ. μουσικὴν ἐκκλησιαστικοῦ δογματισμοῦ, διότι δῆθεν «διὰ τὴν πρόοδον τῆς μουσικῆς καὶ ἐν γένει τῆς καλλιτεχνίας ἡ Ἐκκλησία προβάλλει τὰ μεγαλείτερα ἐμπόδια».

Καὶ ἀρχόμεθα ἀντιστρόφως ἀπὸ τοῦ δευτέρου σημείου. Δυστυχῶς τὰ στενὰ ὅρια ἑνὸς ἄρθρου δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκταθῶμεν ὅσον ἐμπρέπει εἰς τὴν εὐρύτητα τοῦ θέματος, ὅπερ θίγει ὁ ἀρθογράφος, καὶ ὅπερ εἶνε ἡ στάσις καὶ σχέσις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς καλὰς τέχνας. Ὁ κ. Δέλλιος, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς ἐσφαλμένης ἰδέας ὅτι ἡ Ἐκκλησία παρακωλύει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνίας ἐκ δυσμενοῦς πάντως πρὸς αὐτὴν πνεύματος, ἀποφαίνεται ὅτι τὸ δογματιστικὸν αὐτῆς πνεῦμα ἀποτελεῖ καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀκμὴν τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς μέγα κώλυμα.

Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῆς Χριστιανισμοῦ καί, μερικώτερον, τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὰς Καλὰς Τέχνας παραπέμποντες τὸν ἀρθρογράφον εἰς τὸ εἰδικὸν σύγγραμμα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ φύλλου τούτου «Ἐκκλησία καὶ Θέατρον», περιορίζομεν ἐνταῦθα τὸν λόγον εἰδικῶς εἰς τὴν μουσικήν.

Ἡ ἐκκλησ. μουσικὴ ἐκαλλιεργήθη καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς οὐ μόνον ὑπὸ ἐπιφανῶν ἐκκλησιαστικῶν μελῳδῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ διαπρεπῶν ἱεροψαλτῶν, τεκμήριον δὲ τῆς ἐλευθερίας, ἐν ᾗ οὗτοι ἐκινοῦντο, πρόκεινται οὐ μόνον τὰ διάφορα παρ' ἡμῖν κατὰ καιροὺς ἀναπτυχθέντα μουσικὰ συστήματα, οἷα τὸ Βυζαντινόν, τὸ Κρητικὸν (τῆς Ἑπτανήσου) κλπ., ἀλλὰ καὶ ἡ ποικιλία τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς τῶν ἄλλων ἐκχριστιανισθέντων ἐθνῶν. Οἱ Ρῶσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Ρωμοῦνοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Ἀραβόφωνοι, ἀσπασθέντες τὸν Χριστιανισμόν, καίτοι μετέφρασαν καὶ διετήρησαν πιστῶς τὴν βυζαντινὴν ἐκκλησ. ποίησιν καὶ ἰδίᾳ τὴν Ὀκτώηχον, ἐν τούτοις τοῦτο δὲν ἐκώλυσεν αὐτοὺς νὰ διαμορφώσωσι καὶ ἀναπτύξωσι διάφορον ἐκκλησ. μουσικήν, σύμφωνον πρὸς τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα.

Ἀνατρέχοντες εἰς τοὺς ἀρχαίους περὶ ἐκκλ. μουσικῆς κανόνας παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν περιώριζεν ἀνέκαθεν τὴν θρησκευτικὴν μουσικήν. Ὁ ιε' κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου λέγει

«μὴ δεῖν πλὴν τῶν κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ἐπιβαινόντων καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων ἑτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ»·

ὁ δὲ οε' τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς

«τοὺς ἐπὶ τὸ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγιγνομένους βουλόμεθα μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρῆσθαι καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε καὶ οἰκείων, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς ψαλμῳδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ».

Κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν κανόνων τούτων, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δέον νὰ γίνεται χρῆσις *σοβαρᾶς μουσικῆς*, συμμόρφου πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν θρησκευτικῶν ὕμνων, ἤτοι μουσικῆς ἐχούσης ὕφος θρησκευτικόν. Πρὸς ἐπίτευξιν ὅμως τούτου ἡ μουσικὴ ἐκτέλεσις πρέπει νὰ γίνεται μετὰ πολλῆς προσοχῆς, κατανύξεως καὶ εὐλαβείας, ἤτοι κατὰ τρόπον *καλλιτεχνικόν*. Ἀλλ' ἀμφότερα εἶνε δυνατὸν νὰ κατορθωθῶσιν ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρόσωπα εἰδικὰ ἱκανῶς περὶ τὴν τέχνην ταύτην κατηρτισμένα, ἵνα ψάλλωσιν ἐν συμφωνίᾳ ἀπὸ ὡρισμένων

ειμένων ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πραφανῶς ἐγκεκριμένων, ὡς ἐμφαίνεται
κ τῆς φράσεως «ἀπὸ διφθέρας».

Πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἐκκλησ. κανόνων ἁρμονίζεται καὶ τὸ πνεῦμα
ῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω ὁ Μ. Βασίλειος, ἐκτιμῶν
ὴν ἐν τῇ λατρείᾳ θέσιν τῆς μουσικῆς ἐμερίμνησε μετὰ ζήλου περὶ τῆς
πὶ τὰ βελτίω διαρρυθμίσεως αὐτῆς διὰ καταρτισμοῦ ἁρμονικῶν μουσι-
ῶν χορῶν, εἰς οὓς περιελαμβάνοντο καὶ γυναῖκες·

«Πῶς οὐχὶ καλλίων ἐκκλησίας τοιαύτης σύλλογος—λέγει—, ἐν ᾗ συμμιγὴς
χος ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παίδων ἐν ταῖς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεσιν ἐκπέμπεται;»

Εἰδικῶς εἰργάσθη διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐκκλ. μουσικῆς καὶ ὁ Μ.
Ἀθανάσιος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ ὅσιος δ' Ἐφραὶμ ὁ
ὗρος ἐν Ἐδέσσῃ τῆς Μεσοποταμίας ὥρισε νὰ ψάλλωσι κατὰ τὰς Κυ-
ιακὰς παρθένοι ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του. Τί δὲ φρονεῖ ὁ αὐστηρότερος
ῶν Πατέρων ἅγ. Ἰωάννης Χρυσόστομος περὶ τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς
ιαρτυροῦσιν οἱ λόγοι του:

«ᾆσμα τὸ συγκεκρομένον *συμφωνίᾳ* καὶ *ρυθμῷ* τοῦτο καὶ μόνον διανίστησ
ὰς ψυχὰς καὶ πτεροῖ καὶ τῆς γῆς ἀπαλλάττει καὶ τῶν τοῦ σώματος δεσμῶν ἀπο-
ύει» καὶ «ἰδοὺ γὰρ ὁ ψαλμὸς ἐπεισελὼν τὰς διαφόρους ἐκέρασε φωνὰς κα
ίαν πολυαρμόνιον ᾠδὴν ἀνενεχθῆναι παρεσκεύασε».

Οὕτω δέ, συμφώνως πρὸς τὸ ἀληθῶς φιλελεύθερον καὶ πρὸς τὴν
ρησκευτικὴν κατάνυξιν συντελοῦν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας ἀνεπτύχθη
αὶ μετὰ ταῦτα κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἡ ἐκκλησ. μουσική,
ναχθεῖσα εἰς μεγίστην ἀκμὴν ἐν τοῖς μεγάλοις ναοῖς τῆς τοῦ Θεοῦ
οφίας καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ τῶν Νεαρῶν τῶν αὐτοκρατόρων
ουστινιανοῦ καὶ Ἡρακλείου.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἠναγκάσθη νὰ
ροβῇ εἰς μέτρα τινὰ περιοριστικά, ὁ περιορισμὸς ὅμως οὗτος δὲν ἔφερε
ὸν χαρακτῆρα δογματισμοῦ ἐν τῇ ἐκκλησ. μουσικῇ, ἀλλ' ἀπέβλεπεν
ς τὸν κολασμὸν τῆς μουσικῆς αὐθαιρεσίας. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Βασι-
είου τῆς Ἑλλάδος, μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθήσασα τὸ ἀπὸ τῆς
θνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀναφυὲν μουσικὸν ζήτημα, δὲν προέβαλεν ἐμ-
όδια εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς, ἀλλ' ἐπεζήτησε νὰ δώσῃ εἰς
ὐτὸ τὴν προσήκουσαν εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς κατεύθυνσιν. Ἤδη ἀπὸ
οῦ 1870 ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀναγνωρίζει τὴν ἀνάγκην τῆς βελτιώσεως τῆς
κκλ. μουσικῆς, ἐν ἐγγράφῳ δ' αὐτῆς πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκ-
λησιαστικῶν (31 Ἰούλ. 1870) ἀναφέρει τάδε:

«Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ἐπίκειται ἀνάγκη βελτιώσεως τῆς ἐκκλ. μουσικῆς. ἥτι παρ' ἡμῖν ἠμέληται, παρακαλεῖται τὸ Ὑπουργεῖον, ἵνα λάβῃ σύντονα μέτρα πρὸ καλλιέργειαν αὐτῆς ἐπὶ τὰ κρείττω».

Ἐν ἐπιλόγῳ δὲ ἄλλου συνοδικοῦ ὑπομνήματος πρὸς τὸ αὐτὸ Ὑ πουργεῖον (13 Ἰουν. 1874) ἡ Ἱ. Σύνοδος λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ἀνάγκη τὸν πάτριον τοῦτον θησαυρὸν (τὴν ἐκκλ. μουσικὴν) νὰ τηρῶμε ὅσῃ ἡμῖν δύναμις ἀσφαλῶς, καὶ μετ' ἐπιστήμης νὰ χωρῶμεν εἰς τελειοτέραν κα ἑλληνοπρεπεστέραν αὐτῆς μόρφωσιν, οὐχὶ παιδαριωδῶς νεωτερίζοντες, ἀλλ' ἐπι στημονικῶς καὶ λελογισμένως ἐπὶ τῶν ἀρχαίων βάσεων οἰκοδομοῦντες, διότι οὕτω θέλομεν κατορθώσει νὰ παριστώμεθα ἐνώπιον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὡ ἔθνος ὅπερ εὐμοιρεῖ ἐπιστημῶν, εἰς ἃς ἐνετύπωσε τὴν τοῦ ἰδίου χαρακτῆρο σφραγίδα, καὶ καλῶν τεχνῶν, ἐν αἷς διακρίνεται ὁ τύπος ὁ ἐθνικός. Εἶνε δὲ γνω στὸν παντὶ τῷ εὖ φρονοῦντι, ὅτι τοῦτο καὶ μόνον καὶ οὐδὲν ἄλλο θέλει καθε δραιώσει τὴν διανοητικὴν ἡμῶν ὑπεροχὴν μεταξὺ πάντων τῶν λαῶν τῆς Ἀνα τολῆς. Ναὶ μὲν τὸ ἔργον εἶνε ὁμολογουμένως δυσχερές, ἀλλ' ἀναντίρρητον ὅτ οὐχὶ τὰ ῥᾴδια, ἀλλὰ τὰ δυσχερῆ ἐκλήθησαν νὰ ὑπερπηδήσωσι τὰ ἔθνη, ἅτινο αἰσθάνονται ἐν αὐτοῖς στοιχεῖα ζωῆς καὶ πυρῆνα ἀκμῆς».

Ἄλλη δὲ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ 1886 λέγει περὶ τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς ταῦτα:

«Τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀναγκαίαν καλλιέργειαν τῆς ἐν μὲν τῇ θεωρίᾳ πλουσίας, ἐν δὲ τῇ πράξει ἠμελημένης ἐκκλησ. μουσικῆς οὐδείς ποτε ἐπουσιῶδες πρᾶγμα ἐνόμισε καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ μὴ ἐπαινῶν τὴν μετὰ θρησκευτικοῦ ζήλου ἐπιδιωκομένην ἀνάπτυξιν τῶν εὐγενῶν καὶ ποικίλων αὐτῆς στοιχείων».

Ταύτην τὴν ὑψηλὴν λοιπὸν ἰδέαν ἔχουσα καὶ ἡ νεωτέρα τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησία περὶ τῆς ἱερᾶς μουσικῆς, ὑπεστήριξεν ἐκθύμως τοὺς μετὰ θρησκευτικοῦ ζήλου ἀσχοληθέντας περὶ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν αὐτῆς, συνέδραμε δὲ καὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη τὴν ἀξιόλογον ἐργασίαν, τὴν γενομένην ἐν τῷ Ὠδείῳ Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ συστάσεως τῆς Βυζαντινῆς Σχολῆς. Καὶ ἡ σύγχρονος δ' Ἐκκλησία, ξένη πρὸς πάντα μουσικὸν δογματισμὸν πεδοῦντα τὰς ἐλευθέρας καὶ ἀληθῶς καλλιτεχνικὰς πτήσεις τῶν μουσικῶν ταλάντων, πάντοτε ὅμως, ἐννοεῖται, νοοῦσα τὴν ἐκκλησ. μουσικὴν ἀρρήκτως συνδεομένην πρὸς τὸ γνήσιον θρησκευτικὸν αἴσθημα, τὸ ὁποῖον κέκληται νὰ ὑποβαστάζῃ καὶ νὰ πλουτίζῃ, εὐοίωνον βεβαίως θεωρεῖ σημεῖον τὴν ἤδη γενομένην σύστασιν πλειόνων τοῦ ἑνὸς Ὠδείων ἐν Ἀθήναις, ἐλπίζει δ' ὅτι διὰ τῆς συντελουμένης ἐν ἁμίλλῃ καλλιεργείας τῆς μουσικῆς θὰ προπαρασκευασθῇ ἡ προσήκουσα ἐξέλιξις, ἡ ὁποία θὰ εὐνοήσῃ τὴν καὶ παρ' ἡμῖν ἐμφάνισιν μεγάλων ἀναμορφωτῶν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μουσικῆς. Τὴν ἀπουσίαν τοῦ δογματισμοῦ τούτου μαρτυρεῖ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αὐτὴ ἡ κρα-

τοῦσα παρ' ἡμῖν ἐκκλησ. μουσικὴ ἀναρχία, ἢ ὑπὸ ἕνα ὡρισμένον κοινὸν ὑπαγομένη γνώμονα. Τῆς ἀναρχίας ὅμως ταύτης φερούσης χαρακτῆρα αὐθαιρέτως ἀτάσθαλον καὶ βεβαίως ὀφειλούσης νὰ ἐκλίπῃ διὰ πρέποντος διακανονισμοῦ τῆς ἐκ πασῶν τῶν Καλῶν Τεχνῶν περισσότερον καὶ τελεσφορώτερον κεκλημένης νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἡμῶν ζωήν, ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις ἀφ' ἱκανοῦ μελετᾷ τὰ ἐπιβαλλόμενα διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς μέτρα, ἐφ' ᾧ καὶ οὐχ ἅπαξ ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου συσκέψεις ἐγένοντο μεταξὺ τῶν κορυφαίων παρ' ἡμῖν συνθετῶν, βυζαντινολόγων, μουσικοδιδασκάλων καὶ ἱεροψαλτῶν. Κατὰ τὰς συνεδρίας ἐκείνας, ἐν αἷς ἠκούσθησαν ἐμβριθεῖς γνωματεύσεις περὶ τοῦ τρόπου τῆς ρυθμίσεως τοῦ ἐκκλησ. μουσικοῦ ζητήματος ἀνεγνωρίσθη ὡς δεδικαιολογημένη καὶ ἔμφρων ἡ συντηρητικότης τῆς Ἐκκλησίας ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς, διετρανώθη δ' ἐκ μέρους καὶ τῶν λαϊκῶν συνθετῶν βαθὺς σεβασμὸς καὶ ἐκτίμησις πρὸς τὸ πατροπαράδοτον βυζαντινὸν ἡμῶν ᾆσμα. Τὸ ᾆσμα τοῦτο ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς οὐ μόνον ἱερὰν κληρονομίαν, ἀλλὰ καὶ ἀνεκτίμητον καλλιτεχνικὸν ὑλικόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου προφανῶς θὰ ἀρυσθῇ τὰς ἐμπνεύσεις του ὁ μὲ ψυχὴν βαθύτατα θρησκευτικῶς κατανενυγμένην ἐθνικὸς ἐκεῖνος μουσικός, ὅστις θ' ἀξιώσῃ νὰ συγκινήσῃ τὸν ἑλληνικὸν κόσμον κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Παλαιστρίνα.

Δὲν εἶνε δογματισμὸς λοιπὸν ἡ ἀπαγόρευσις τῶν αὐθαιρέτων, προχείρων καὶ ἀτέχνων κατασκευασμάτων τῶν διαφόρων αὐτοχειροτονήτων ἐκκλησ. συνθετῶν καὶ ἀρχηγῶν συστημάτων. Ἀπ' ἐναντίας, ἡ Ἐκκλησία καὶ πάσας μὲν τὰς Καλὰς Τέχνας εὐνοοῦσα, ἰδιαζόντως δὲ τὴν μουσικήν, καὶ εἰς ἐκείνας καὶ εἰς ταύτην παρέσχε καὶ παρέχει πλούσιον αἰσθητικὸν περιεχόμενον καὶ καλλιτεχνικὴν ὕλην πρὸς ἐκμετάλλευσιν, ἀποβλέπει δὲ πρὸς τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς μὲ πολὺ εὐρυτέρας καλλιτεχνικὰς ἀντιλήψεις.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα περιττόν, νομίζομεν, ν' ἀναπτυχθῇ εἰδικῶς ἡ στενωτάτη σχέσις μεταξὺ μουσικῆς καὶ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Καρδία βαθέως κατανενυγμένη αὐθορμήτως ἀνοίγει τὸ στόμα εἰς ἐμμελῆ δοξολογίαν καὶ ἱκεσίαν, ἡ τελειοτέρα δέ, ἁρμονικωτέρα καὶ κατανυκτικωτέρα μουσικὴ εἶνε ἐκείνη, ἥτις ἁρμονίζεται ἀπὸ τὴν κροῦσιν τῶν χορδῶν τοῦ θρησκευτικωτέρου στήθους. Ἡ μουσικὴ ἐν τῇ λατρείᾳ

ἀποτελεῖ τὸ ἄριστον τῶν μέσων τῆς ὑπὲρ τὰ γήϊνα καὶ ὑλικὰ καὶ φθαρτ ἀνατάσεως καὶ τὸν σπουδαιότατον τῶν μοχλῶν τῆς τονώσεως τοῦ θρησκ αἰσθήματος καὶ τῆς καθ' ὅλου ἐξυψώσεως καὶ ἐξευγενίσεως τοῦ ἀνθρώ που. Ὁ μέλλων Παλαιστρίνας τῆς ἑλλην. ἐκκλησ. μουσικῆς θὰ ἦνε πρ παντὸς Ἕλλην κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικός.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ
ΤΗΣ ΙΑ' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΛΟΥΚΑ

[15 Δεκεμβρίου]

Κολασσ. 2, 4-11.

Ὁπουδήποτε καὶ ἂν γράφῃ ὁ μακάριος Παῦλος, εἴτε πρὸς τοὺ Ἐφεσίους, εἴτε πρὸς τοὺς Κορινθίους, εἴτε πρὸς τοὺς Κολασσαεῖ ἕνα πρᾶγμα προσπαθεῖ νὰ ἐμφυτεύσῃ βαθύρριζα μέσα εἰς τὰς ψυχὰ τῶν ἀναγνωστῶν του: ὅτι ἕνα πρόγραμμα βίου ἐντελῶς ἀνθρώπινον, ἕν πρόγραμμα βίου, τὸ ὁποῖον δὲν διευθύνει τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδία πρὸς τὸν Ἐπουράνιον Πατέρα, εἶναι ἀνάρμοστον καὶ ὅλως διόλου ἀν τίθετον πρὸς τὴν περιωπὴν ἑνὸς Χριστιανοῦ.

Τοῦ προγράμματος αὐτοῦ τὰ ἄρθρα δὲν τὰ ἐσκέφθη, οὐδὲ τὰ ἐν μοθέτησε νοῦς ἀνθρώπινος. Οὐδὲ εἶναι πράγματα, τὰ ὁποῖα σήμερ μὲν εἰμποροῦν νὰ ἐκτελεσθοῦν, ἀλλ' ὄχι καὶ αὔριον. Οὔτε πάλιν ὑπ χρεωτικὰ διὰ τοὺς μὲν καὶ ὄχι διὰ τοὺς δέ. Τὰ ἄρθρα, ὡς ποτα τινες ὕδατος ζῶντος, ἀπορρέουν φυσικώτατα ἀπὸ πηγὴν βαθεῖαν, ἀπὸ τ μυστικὴν ἕνωσιν δηλαδὴ κάθε Χριστιανοῦ μὲ τὸν Ἀρχηγὸν τῆς πίστεω τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὁ Ἀπόστολος θέλει τὸν Χριστιανὸν νὰ ζητῇ τὰ ἄνω· θέλει τ Χριστιανὸν νὰ φρονῇ τὰ ἄνω, καὶ ὄχι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἄνω, δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, κάθηται ὁ Χριστός.

Μὲ τοιαύτην κατεύθυνσιν βίου ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ ἴσως νὰ ἐ τυλίσσεται χωρὶς θόρυβον· τὸ ὄνομά του ἴσως νὰ μένῃ ἄγνωστ καὶ ἡ ζωή του πιθανὸν νὰ περάσῃ, ὡς νὰ εἶναι κρυμμένη ἀπὸ τὰ μάτ τοῦ κόσμου.

Ναί. Ἀρκεῖ ὅμως νὰ σημειωθῇ ὅτι μὲ ζωὴν τοιαύτην ὁ Χριστι νός, μολονότι σωματικῶς εὑρίσκεται εἰς τὴν γῆν, πνευματικῶς ὅμως εἰς σφαίρας οὐρανίους μαζὺ μὲ τὸν Χριστόν. Καὶ ὅπως ὁ Χριστὸς εἶν

κρυμμένος ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κόσμου, κάθηται ὅμως ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ Πατρός, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ Χριστιανοῦ, ἠμπορεῖ νὰ κυλᾷ ἀθορύβως, καὶ νὰ εἶναι κρυμμένη ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰ μάτια, γράφεται ὅμως ἐν οὐρανοῖς.

Θὰ ἔλθῃ ὅμως στιγμή, καὶ ἡ στιγμὴ αὐτὴ εἶναι ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ὅτε πλέον θὰ παύσῃ νὰ εἶναι κρυμμένη, θὰ λάμψῃ ἐν δόξῃ ἡ ζωὴ τῶν πιστῶν Χριστιανῶν, ὅπως ἐν δόξῃ θὰ φανερωθῇ καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὁ τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς ζωῆς μας. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς σημερινῆς ἐπιστολῆς του: *«Ἀδελφοί· ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ»*.

Πόσον ὑψηλὴ ἄποψις τῆς θέσεως τοῦ Χριστιανοῦ! Ποῦ λέξεις νὰ ἐκφράσουν ἕνα τοιοῦτον μεγαλεῖον ζωῆς, ζωῆς ἡνωμένης μὲ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ;

Ναί, φίλοι ἀναγνῶσται, ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι ὕψος, ὕψος τὸ ὁποῖον προϋποθέτει δύσκολον ἀνάβασιν, προϋποθέτει δρόμον μετ' ἐμποδίων, προϋποθέτει ἱδρῶτα. Ἀλλὰ ποῖον ἀγαθὸν ἀποκτᾶται χωρὶς κόπον; «Τὰ καλὰ πόνοις κτῶνται» εἶπε καὶ κάποιος ἀρχαῖος σοφός. Καὶ ἂν ἀναλαμβάνωμεν κόπους διὰ καλὰ προσωρινῆς διαρκείας, πόσον εἶναι δικαιολογημένον νὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ νὰ ἀναβοῦμεν εἰς τὸ ὕψος τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ;

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς βοηθεῖ, φίλοι ἀναγνῶσται, εἰς τὴν ἀνάβασιν. Εἰς τὴν σημερινὴν ἐπιστολὴν μᾶς καθιστᾷ γνωστὰ τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἀνάβασιν αὐτὴν θὰ εὑρίσκωμεν ἐμπρός μας καὶ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀποκρούωμεν. Καὶ ἀποτελοῦν τὰ ἐμπόδια αὐτὰ ὁλόκληρον σειρὰν κακιῶν, ὁλόκληρον κατάλογον ἁμαρτιῶν, τὸν ἑξῆς:

Πορνεία, ἀκαθαρσία, πάθος, ἐπιθυμία κακή, πλεονεξία, ὀργή, θυμός, κακία, βλασφημία, αἰσχρολογία, ψευδολογία·—ὅλα αὐτὰ κάμνουν ἀπὸ ἕνα βάρος τὸ ὁποῖον μᾶς σύρει κάτω. Τόσον πρέπει νὰ ἀποκρούωμεν, τόσον πρέπει νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ τὰ κακὰ αὐτά, ὥστε, ὅπως οἱ νεκροὶ δὲν αἰσθάνονται τί γίνεται γύρω των, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς νὰ προσπαθοῦμεν νὰ φθάσωμεν εἰς ἕνα σημεῖον, ὥστε νὰ εἴμεθα ὡς νεκροὶ ἀπέναντι τοιούτων κακιῶν. Τοῦτο ὅμως θὰ γίνῃ, ἀφοῦ πνίξωμεν μέσα μας κάθε ρίζαν κακίας. *«Νεκρώσατε, λέγει ὁ Θεῖος Παῦλος, τὰ μέλη ὑμῶν*

τὰ ἐπὶ τῆς γῆς». Καὶ ἀκόμη, ξεφορτωθῆτε, λέγει πρὸς τοὺς Κολασσαεῖς, τὰ κακὰ αὐτὰ φορτία· *«ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα»*.

Μὲ τὰς κακίας αὐτὰς ἔζουσαν πρὶν γίνουν Χριστιανοὶ καὶ οἱ Κολασσαεῖς· τρόπον τινὰ αὐταὶ αἱ κακίαι ὕφαιναν τὸν παλαιόν των ἄνθρωπον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δίδει εἰς αὐτοὺς τὴν γενικὴν σύστασιν νὰ ἀφίσουν, νὰ βγάλουν ἀπὸ τὸν ἑαυτόν των κάθε σχέσιν πρὸς τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον μὲ τὰς πράξεις του, ὅπως ἀκριβῶς ἐκδυνόμεθα τὰ φορέματά μας τὰ ἀκάθαρτα. Συμπληρώνει ὅμως τὴν σύστασίν του: νὰ ἐνδυθοῦν τὸν νέον ἄνθρωπον *«τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ᾽ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν»*, ὁ ὁποῖος δηλαδὴ θὰ γίνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον νέος εἰς τὸ ζήτημα τῆς τελείας κατανοήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως κατὰ πρότυπον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, διότι ἄνευ τῆς κατανοήσεως τῶν θείων αὐτῶν ἀληθειῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταργηθοῦν οἱ φραγμοί, οἱ ὁποῖοι χωρίζουν τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαούς. Ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἡ φωτεινὴ γνῶσις διὰ τὰ πράγματα, ἐκεῖ ὅπου ζοῦν ἄνθρωποι ποτισμένοι μὲ τοῦ Χριστοῦ τὰ διδάγματα, *ἀναγεννημένοι*, μόνον ἐκεῖ ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εἰλικρινὴς καὶ παντοτεινὴ ἀδελφωσύνη. Μέσα εἰς ἕνα τοιοῦτον περιβάλλον δὲν εἶνε τίποτε οὔτε οἱ φυλετικοὶ φραγμοί, οὔτε αἱ θρησκευτικαὶ διακρίσεις, οὔτε ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ, οὔτε ἡ κοινωνικὴ θέσις. Ὁ Χριστὸς εἶναι πατὴρ ὅλων καὶ ὅλοι εἶναι μία οἰκογένεια: *«Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός»*. Ἑπομένως δὲν εἶναι δικαιολογημένη κακὴ διαγωγὴ καὶ ἀνειλικρινὴς ἀπέναντι τῶν ὁμοίων μας.

Δὲν εἶναι ἀπίθανον πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους ἀναγνώστας νὰ δίδουν μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς περισσοτέραν τροφὴν εἰς τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον παρὰ εἰς τὸν νέον. Καὶ ὅμως πρέπει βαθύτατα νὰ χαραχθῇ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας ὅτι ἡ ζωή μας, ὡς Χριστιανῶν, δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν κοινήν, ἐντελῶς κοσμικήν, ἰδεολογίαν. Εἰς τὰ ἰδεώδη τῆς ζωῆς μας κέντρον πρέπει νὰ εἶνε ὁ Χριστός. Ἄλλως ὁ βίος μας θὰ εἶναι μία ἀντίφασις ζωντανὴ πρὸς τὸ ὄνομά μας.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ

[29 Δεκεμβρίου] (Ματθ. Β, 13-23)

Καὶ πάλιν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἄγγελος Κυρίου ἐπιφαίνεται καθ' ὕπνους εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ἔχει ἤδη γεννηθῆ ἐκ τῆς Μαρίας ὁ Ἰησοῦς καὶ διατρέχει μέγαν κίνδυνον ἡ ζωή Του. Καὶ προσκαλεῖται λοιπὸν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ὁ εὐπειθὴς καὶ πρόθυμος Ἰωσήφ, ἵνα λάβῃ πάντα τὰ μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς τοῦ Λυτρωτοῦ μας. «Ἰωσήφ, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, ὅταν ἐξυπνήσῃς καὶ σηκωθῇς ἀπὸ τὴν κλίνην σου, παράλαβε ἀμέσως τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα του καὶ φεῦγε εἰς τὴν Αἴγυπτον. Παράμεινον δὲ ἐκεῖ μέχρι τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν θά σοι εἴπω. Διότι ὁ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς πρόκειται νὰ ζητήσῃ τὸ παιδίον διὰ νὰ ἀπολέσῃ καὶ φονεύσῃ αὐτό».

Ταξείδιον μακρὸν καὶ ἐπίπονον καὶ δαπανηρὸν εἰς ξένους τόπους καὶ εἰς ἄγνωστα μέρη παραγγέλλει πρὸς τὸν Ἰωσὴφ ὁ ἄγγελος. Καὶ ἐκεῖνος ὑπακούει εὐθὺς καὶ ἄνευ τοῦ παραμικροῦ δισταγμοῦ. Μακαρία ψυχὴ καὶ ἀξιοθαύμαστος φυσιογνωμία. Εἶνε πάντοτε πρόθυμος εἰς τὸ νὰ δεχθῇ διαταγὰς ἀπὸ τὸν Κύριόν του καὶ πάντοτε ἕτοιμος εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ του, ὅσον βαρὺ καὶ δύσκολον ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ ἐὰν παρίστατο. Ἀλλ' ἀκριβῶς δι' αὐτὸ καὶ ἡ θεία Πρόνοια τὸν ἐξέλεξε, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ μνηστῆρα τῆς Θεοτόκου. Διότι ἡ νεαρὰ ἐκείνη καὶ ἁγνὴ παρθένος, ἥτις τόσον ἐκτάκτως καὶ πρωτοφανῶς θὰ καθίστατο μήτηρ, ἡ ὁποία τόσους θὰ ἀντιμετώπιζε κινδύνους, εἶχεν ἀνάγκην τῆς προστασίας ἑνὸς ἀνδρός. Ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρὸς θὰ περιέκρυπτε τὸ μυστήριον τῆς ὑπερφυσικῆς συλλήψεως καὶ ἐγκυμοσύνης τῆς νεαρᾶς αὐτῆς κόρης καὶ θὰ τὴν ἀπήλλαττεν ἀπὸ τὰς κακὰς ὑπονοίας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ πιστεύσουν τὸ θαῦμα. Ὁ ἀνὴρ θὰ τὴν ἐπροστάτευε κατὰ τὰς ὥρας τοῦ τοκετοῦ της καὶ θὰ ἀνελάμβανε τὴν φροντίδα τῆς συντηρήσεώς της καὶ τῆς ἀσφαλείας της. Ὁ ἀνὴρ καὶ τώρα θὰ ὡδήγει αὐτοὺς κατὰ τὸ μακρὸν καὶ ἐπίπονον καὶ πλῆρες ποικίλων κινδύνων ταξείδιόν των. Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν διατί ἡ θεία Πρόνοια εὑρίσκει χρήσιμον καὶ πρέπον νὰ μνηστευθῇ ἡ Παρθένος ὀλίγον πρὸ τῆς συλλήψεως καὶ ἐγκυμοσύνης της. Νὰ μνη-

στευθῇ δὲ οὐχὶ τυχαῖόν τι καὶ σύνηθες πρόσωπον, ἀλλὰ τὸν σεμνὸν τὸν δίκαιον, τὸν ἀγαθὸν Ἰωσήφ.

Ταξείδιον μακρὸν καὶ ἐπίπονον παραγγέλλει ὁ Ἄγγελος πρὸς τὸν Ἰωσήφ! Ἀλλὰ πῶς; Δὲν ἦτο ἀρά γε δυνατὸν ὁ Θεὸς διὰ τρόπου θαυμασίου καὶ ἐκτάκτου νὰ προστατεύσῃ τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν αὐτοῦ κατὰ πάσης ἐπιβουλῆς; Ὢ! ναί. Ἐφ' ὅσον ὅμως ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ἄνθρωπος καὶ ἔλαβε μορφὴν δούλου, ἔπρεπε κατὰ πάντα, πλὴν τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς ἡμᾶς. Καὶ κινδυνεύει λοιπὸν τώρα, ὅπως θὰ ἐκινδύνευεν οἱοσδήποτε ἐξ ἡμῶν. Καὶ ἐμπίπτει ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς του εἰς τὸν σάλον τῶν περιπετειῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἐδοκίμαζεν εἰς παρομοίας περιστάσεις πᾶς τις ἐξ ἡμῶν. Σὲ διδάσκει δέ, χριστιανέ μου, ὁ Θεὸς διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ Του, ὅτι ἔχεις χρέος καὶ καθῆκον εἰς τοὺς διαφόρους πειρασμοὺς καὶ κινδύνους, οἱ ὁποῖοι σὲ εὑρίσκουν, νὰ λαμβάνῃς ὅλα τὰ δυνατὰ καὶ θεμιτὰ μέτρα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰμπορεῖς νὰ λυτρωθῇς ἀπὸ τὸν πειρασμὸν καὶ νὰ ἀποφύγῃς τὸν κίνδυνον. Δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ἐπέμβῃ διὰ θαύματος ὁ Θεὸς καὶ συντελέσῃ τὴν ἀπολύτρωσίν σου. Ἀσφαλῶς, ὁ Θεός, ἐὰν ἐλπίζῃς εἰς Αὐτόν, θὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ θὰ σὲ προστατεύσῃ. Ἀλλὰ καὶ σὺ ὀφείλεις νὰ κινηθῇς καὶ νὰ ἐργασθῇς, μὲ πᾶσαν δυνατὴν σύνεσιν καὶ φρόνησιν συμπεριφερόμενος εἰς τοὺς κινδύνους καὶ μὴ ρίπτων τὸν ἑαυτόν σου ἀλογίστως καὶ ἀφρόνως εἰς πειρασμόν.

Ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν ἀφήγησιν.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῆς Μαρίας εἰς τὴν Αἴγυπτον ἡ περίχωρος τῆς Βηθλεὲμ γίνεται θέατρον σκηνῆς αἱματηροτάτης καὶ ἀγριωτάτης. Ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἰδών, ὅτι ἐνεπαίχθη ἀπὸ τοὺς μάγους, διότι δὲν ἐπέστρεψαν νὰ τὸν πληροφορήσωσι περὶ τοῦ παιδίου, ἐθύμωσε πάρα πολύ. Καὶ ἀποστείλας στρατιώτας ἐφόνευσεν ὅλα τὰ παιδία τῆς Βηθλεὲμ καὶ τῶν περιχώρων της ἀπὸ ἡλικίας δύο ἐτῶν καὶ κατωτέρω, νομίζων ὅτι μεταξὺ τῶν παιδίων τούτων θὰ εὑρίσκετο καὶ ὁ Ἰησοῦς.

Ποία ἀγριότης ἀληθῶς καὶ ποία ὠμότης! Εἷς τύραννος διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀνησυχίαν του, διατάσσει τὴν σφαγὴν τόσων ἀθώων καὶ ἀκάκων πλασμάτων! Καὶ δὲν δύναται κανεὶς νὰ τοῦ ζητήσῃ λόγον διὰ τὴν σκληρὰν ταύτην καὶ ἀγρίαν πρᾶξίν του. Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἀνεγνωρίζετο κύριος καὶ ἐξουσιαστὴς τῆς ζωῆς τῶν ὑπη-

κόων του ὁ τύραννος ἐκεῖνος. καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν διαθέσῃ κατὰ τὰς ἰδιοτροπίας τῆς μοχθηρᾶς καὶ κακούργου ψυχῆς του. Ἀσφαλῶς οἱ νεώτεροι αἰῶνες, παρ' ὅλας τὰς κηλῖδας καὶ τὰς ἀσχημίας, αἱ ὁποῖαι εἰμπορεῖ νὰ τοὺς βαρύνουν. τοιοῦτον οἰκτρὸν καὶ ἐλεεινὸν θέαμα δὲν παρουσίασάν ποτε. Οὐδέποτε ὁ βασιλεὺς τῶν νεωτέρων χρόνων ἐνεφανίσθη κύριος ἀνεξέλεγκτος τῆς ζωῆς ἢ καὶ τῆς περιουσίας τῶν ὑπηκόων του. Ὁ ἄγριος δὲ καὶ σκληρὸς καὶ τραχὺς Ἡρώδης δὲν θὰ ἠδύνατο ὄχι ἁπλῶς νὰ σταθῇ εἰς τὸν θρόνον του. ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν νὰ ἐπιζήσῃ τῶν κακούργων πράξεών του. Πόσον ἀληθῶς προώδευσεν ἡ ἀνθρωπότης! Καὶ πόσον ἡ δικαιοσύνη τοῦ Εὐαγγελίου ἐκυριάρχησε καὶ ὁλονὲν ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῶν δημοσίων ἠθῶν καὶ φρονημάτων! Ὦ! ναί· ζύμη τῷ ὄντι μικρά, ἀλλ' ἰσχυροτάτη καὶ δραστικωτάτη, εἶνε ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου· ζύμη ἀποτεθεῖσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀνθρωπότητος καὶ βραδέως μέν, ἀλλ' ἀσφαλῶς συντελοῦσα την ἀναζύμωσιν καὶ ἀνάπλασιν καὶ ἐξυγίανσιν τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος.

Ἀλλ' ἡ ἀγρία αὕτη τῆς Βηθλεὲμ σφαγὴ ἔχει καὶ ἄλλην τινὰ ἄποψιν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί. Διότι θὰ ἠδύνατό τις εὐλόγως νὰ ἐρωτήσῃ, τί ἔπταιον τὰ μικρὰ ἐκεῖνα παιδία διὰ νὰ θανατωθοῦν χάριν τοῦ Ἰησοῦ; Δὲν ἠδικήθησαν ἆρά γε θυσιασθέντα καὶ φονευθέντα χάριν τῆς ζωῆς τοῦ Υἱοῦ τῆς Μαρίας; Εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἀπαντᾷ ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀπέδωκε μαρτυρικὰς τιμὰς εἰς τὰ ἀδικοφονευμένα αὐτὰ πλάσματα. Ναί. ἀληθῶς ἠδικήθησαν τὰ μικρὰ αὐτὰ παιδία, προώρως ἀποστερηθέντα τῆς ἐπιγείου ζωῆς των. Ἠδικήθησαν ἐν τῷ παρόντι βίῳ. Ἀναμφισβητήτως ὅμως διὰ νὰ ἀποζημιωθοῦν καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὸ δίκαιόν των ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. Ἔχασαν τὴν ζωήν των ἕνεκεν τοῦ Ἰησοῦ διὰ νὰ τὴν σώσουν καὶ τὴν κερδήσουν ἐν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἀτελευτήτῳ μέλλοντι. Μακαρίζω τὰ ἀθῶα αὐτὰ θύματα καὶ θὰ ηὐχόμην νὰ ἤμην καὶ ἐγὼ ἓν ἀπὸ τὰ μικρὰ ταῦτα παιδία, τὰ ἀδίκως ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου θανατωθέντα. Θὰ ἔχυνα καὶ ἐγὼ τὸ αἷμά μου, ὄχι μόνον ὑπὲρ τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου, διὰ τὴν ὁποίαν ἦτο ἀνάγκη νὰ ζήσῃ ὁ μικρὸς τότε Ἰησοῦς, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ καὶ νὰ σωθῇ ἄνευ τοῦ Ἰησοῦ. Εἰς ποίαν ἄλλην περίπτωσιν μία ζωὴ θὰ ἠμποροῦσε νὰ θυσιασθῇ χρησιμώτερον καὶ εὐεργετικώτερον;

Ἐπὶ τέλους ὁ Ἡρώδης ἀπέθανε. Καὶ ὁ Ἰωσὴφ εἰδοποιεῖται καὶ

πάλιν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου νὰ ἀφήσῃ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων του. Ἀλλὰ πληροφορεῖται καθ' ὁδόν, ὅτι ἀντὶ τοῦ Ἡρώδου ἐβασίλευε τώρα εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὁ υἱός του Ἀρχέλαος. Φοβεῖται λοιπὸν διὰ τοῦτο ὁ ἄκακος Ἰωσὴφ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐκ νέου εἰς τὴν Βηθλεέμ, καὶ ὁδηγηθεὶς καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου καθ' ὕπνους ἀναχωρεῖ εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας καὶ *«κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται»*.

Οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ὁσάκις ὠνόμαζον τὸν Ἰησοῦν Ναζωραῖον, ἀναμφιβόλως ἤθελον νὰ τὸν εἰρωνευθοῦν καὶ νὰ τὸν ἐξευτελίσουν. Τόσον ἀγροῖκοι καὶ δύστροποι καὶ χυδαῖοι καὶ κακότροποι ἦσαν οἱ κάτοικοι τῆς Ναζαρέτ. Ἀλλ' ὅσον χαμηλὸν καὶ εὐτελὲς καὶ πρόστυχον ὑπὸ ἔποψιν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν καὶ μορφωτικὴν ὑπῆρξε τὸ περιβάλλον τοῦτο, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὁ Ἰησοῦς ἔζησε τὴν παιδικὴν καὶ ἐφηβικὴν ἡλικίαν του, τόσον ἡ ἀξία καὶ ἡ δόξα του ἐξαίρεται ὑψηλοτέρα καὶ λαμπροτέρα: Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἐπηρεάζεται ποσῶς ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦτο. Παραμένει πάντοτε εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς Του ἀμόλυντος καὶ ἁγνὸς ἐν μέσῳ τοῦ μολυσμοῦ καὶ τῆς ῥυπαρότητος τῆς Ναζαρέτ, ἀναμάρτητος ἐν μέσῳ τόσον ἁμαρτωλοῦ περιβάλλοντος. Ἐὰν οἱ συμπατριῶταί του ὑπῆρξαν τραχεῖς καὶ δόλιοι καὶ χυδαῖοι, Αὐτὸς παρέμεινεν ἡ πρᾳοτάτη καὶ εὐγενεστάτη καὶ συμπαθεστάτη φυσιογνωμία, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε πλέον θὰ συναντήσῃ ἐν τῇ πορείᾳ της ἡ ἀνθρωπότης.

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθλεέμ. Καὶ ὠνομάσθη Ναζωραῖος. Μετ' εὐμενείας πολλῆς ἀποβλέπει καὶ ὁ ἴδιος πρὸς τὴν ὀνομασίαν ταύτην καὶ προτιμᾷ νὰ τὸν καλοῦν Ναζωραῖον μᾶλλον, παρὰ Βηθλεεμίτην. Ἡ ἀσχημία καὶ ἡ χυδαιότης τῆς Ναζαρὲτ ἐξεπροσώπει τὴν ἠθικὴν ἀκαταστασίαν καὶ ἀχρειότητα ὁλοκλήρου τοῦ τότε κόσμου. Ὁ Ἰησοῦς δὲ εἶχεν ἔλθῃ ἀκριβῶς διὰ νὰ σώσῃ καὶ ἐξυγειάνῃ τὸν κόσμον. Ἡ ὀνομασία Του δὲ *Ναζωραῖος* ὑπενθυμίζει ἀκριβῶς, ὅτι ἦτο φίλος τῶν ἁμαρτωλῶν, φίλος, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε περιφρονεῖ ἢ ἀπελπίζει οὐδένα ἐξ αὐτῶν ὁσονδήποτε διεφθαρμένος καὶ ἂν εἶνε, ἀλλ' ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται ἀσφαλῆ τὴν θεραπείαν καὶ ἀποκατάστασιν εἰς τὸ ἠθικὸν ὕψος. Ὄχι, ὁ Ἰησοῦς δὲν ὑπῆρξεν ἁμαρτωλός. Συνέζησεν ὅμως καὶ συνανεστράφη καὶ συνέφαγε καὶ συγκατῴκησε μὲ τοὺς ἁμαρτωλούς, οὐδέποτε περιφρονήσας ἢ ἀπελπίσας αὐτούς.

Ἀδελφὲ χριστιανέ, ὁσονδήποτε ἁμαρτωλὸς καὶ ἂν εἶσαι, θάρσει. Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος εἶνε ὁ ἰατρός σου. Πρὸς αὐτὸν ἐὰν προσφύγῃς, θὰ ἐπανεύρῃς τελείαν τῶν ἠθικῶν σου πληγῶν τὴν ἴασιν καὶ θεραπείαν.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27ῃ Νοεμβρίου 1919

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργεῖον.

Κύριε Ὑπουργέ,

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου εὑρίσκεται ἐπιτακτικῶς τεθειμένον ἐνώπιον τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως καὶ ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως τοῦ κλήρου. Ἤδη ἡ ἐν Ἄργει Ἐθνοσυνέλευσις ἀναγνωρίζουσα ὅτι καὶ ὁ ἱερεὺς εἶναι ἐργάτης «ἄξιος τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ» ἐψήφισεν ὅτι ἡ Νομοθετικὴ Ἐξουσία «θέλει διορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων τῶν ἀναγκαιούντων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν καὶ ἐξασφαλίσει τὰ πρὸς διατροφὴν αὐτῶν ἀναλόγως μὲ τὸ χρέος καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῶν».

Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ψηφίσματος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἡ Ἐκκλησία προθύμως συγκατετέθη νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ μοναστηριακὴ περιουσία ὡς βάσις ὄχι μόνον τῆς συντηρήσεως τοῦ κλήρου «ἀναλόγως μὲ τὸ χρέος καὶ τὴν ἀξιοπρέπειάν του», ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν μορφώσεως τῆς νεολαίας. Ἱδρύθη τότε Ταμεῖον Ἐκκλησιαστικὸν καὶ διελύθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ 412 Μοναί, ἀφεθεισῶν καὶ διατηρουμένων μόνον 150, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπεβλήθη φορολογία διπλῶν δεκάτων. Τὸ πρόβλημα ὅμως τῆς μορφώσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου, τῆς κυρίας βάσεως τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς κοινωνίας, παραμένει καὶ τρίτην ἤδη γενεὰν ἄλυτον, δημιουργοῦν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἰδίως, κρίσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν δύνανται πλέον οὔτε ἡ Ἐκκλησία οὔτε ἡ Πολιτεία νὰ ἀδιαφορήσωσιν ἀκινδύνως διὰ τὴν θρησκευτικὴν τοῦ Ἔθνους ζωήν.

Ἐνῷ δ' ὅμως ἐπιτακτικώτερον εἴπερ ποτὲ προβάλλει τὸ ζήτημα

τῆς μορφώσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ κλήρου, καὶ ἐνῷ φυσικὸν εἶναι διὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ νὰ ἀτενίζωμεν πρὸ παντὸς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν, ὅση ἀκόμη ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης τῶν $^3/_4$ τῶν Μονῶν διαλύσεως ὑπελείφθη, εὑρισκόμεθα ἐνώπιον μιᾶς προσφάτου νομοθετικῆς διατάξεως, ἥτις, κατὰ γράμμα ἐφαρμοζομένη, ἀπογυμνοῖ τὴν Ἐκκλησίαν τέλεον τῆς ἐλπίδος τῆς λύσεως τοῦ μεγάλου τούτου Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ συγχρόνως προβλήματος. Ἐννοοῦμεν τὴν διάταξιν τοῦ 1ου ἄρθρου τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2469 Διατάγματος τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Προσωρινῆς Κυβερνήσεως «Περὶ ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀγροτικῶν ἀκινήτων» κυρωθέντος καὶ εἰς τὸ ὅλον Κράτος ἐπεκταθέντος διὰ τοῦ Νόμου 1072.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ διάταξιν, κτήματα ἀνήκοντα εἰς Μονὰς ἢ ἄλλα Εὐαγῆ ἱδρύματα «ἀπαλλοτριοῦνται ἐν τῷ Συνόλῳ» ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν φυσικὸν ἰδιοκτήτην, εἰς ὃν ὁ νόμος παραχωρεῖ ἔκτασιν χιλίων στρεμμάτων, τοῦτο δὲ κατὰ παράβασιν, ὡς δεδικαιολογημένως πιστεύομεν, συνταγματικῆς διατάξεως. Διότι, ἐὰν πᾶσα ἄλλη ἰδιοκτησία δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ ἀναγκαστικῶς διὰ Νόμου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Διατάξεως τοῦ 17ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτρίωσιν, ἐφ' ὅσον οἱ διέποντες αὐτὴν ἱεροὶ κανόνες περιβάλλονται διὰ κύρους συνταγματικοῦ, διὰ τοῦ 2ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος. Τοῦτο παρετήρησεν ἤδη πρὸ ἡμῶν ὁ ἐκδότης τοῦ Συνταγματικοῦ Χάρτου κ. Ἠλ. Διακόπουλος, σημειώσας εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ 17ου ἄρθρου παρατηρήσεις του ἐπὶ λέξει: «ἡ τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ Συντάγματος συνταγματικὴ Διάταξις δέον νὰ συνδυάζηται πάντοτε πρὸς τοὺς περὶ μοναστηριακῶν κτημάτων ἱεροὺς κανόνας, ἄλλως ὑποχωρεῖ πρὸ αὐτῶν».

Ἡ μέριμνα, Κύριε Ὑπουργέ, τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ νὰ καταστήσῃ ἐλευθέρους κτηματίας τοὺς νῦν δουλοπαροίκους ἀκτήμονας γεωργοὺς ἢ καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ ἐν τῇ χώρᾳ πρόσφυγας ὁμογενεῖς εἶναι ἀξία τῶν εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν θερμῶν αὐτῆς πρὸς εὐόδωσιν τῶν Κυβερνητικῶν σχεδίων εὐχῶν. Διότι εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ ἰσότητα. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Παῦλος δέσμιος ἐν Ρώμῃ ἔγραψε πρὸς τὸν Φιλήμονα, ὅπως τὸν δοῦλον αὐτοῦ Ὀνήσιμον θεωρῇ «οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον

ἀδελφὸν ἀγαπητόν», ἡ δουλεία εἶναι οὐσιαστικῶς κατηργημένη ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς μορφάς. Ἐκ τούτου καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ χαίρει διὰ τὸ μέτρον ὑπὲρ τῶν ἀκτημόνων καὶ ἐπαινεῖ αὐτὸ καὶ εὐλογεῖ χερσὶν ἀμφοτέραις. Πρὸς τί ὅμως ἡ ἐξαιρετικὴ αὐστηρότης τῆς εἰρημένης διατάξεως, τῆς ἐπιβαλλούσης ἀναγκαστικὴν ἀπαλλοτρίωσιν ὁλοκλήρου τῆς περιουσίας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων; Πῶς δὲ ὁ Νομοθέτης ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὸν νὰ μὴ ἐξισώσῃ κἂν τὸ ἱερὸν ἵδρυμα ἐκ πολλῶν προσώπων συγκροτούμενον καὶ ἱερὸν ἐκπληροῦν σκοπὸν πρὸς τὸ ἁπλοῦν ἄτομον;

Προφανῶς ὁ συνθέτης τοῦ Νόμου, τὸν ὁποῖον πάντως κατὰ παράβλεψιν ἠκολούθησεν ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα, εὑρέθη ὑπὸ τὸ Κράτος τῆς προλήψεως, ὅτι αἱ Μοναὶ οὐδένα τάχα ἐκπληροῦσι πλέον σκοπὸν καὶ πρέπει νὰ ἐκλίπωσιν. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τοῦ σφαλεροῦ τῆς ἀντιλήψεως ταύτης, ἥτις ὄχι μόνον πρὸς τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν ἀνταποκρίνεται, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ ἐλέγχου κρίσεως ὑγιοῦς δὲν δύναται νὰ σταθῇ, ἦτο αὐτῷ ἐπιβεβλημένον φρονοῦμεν, νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι ἡ Μοναστηριακὴ περιουσία ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909 κατ' οὐσίαν δὲν ἀνήκει πλέον εἰς τὰς Μοναστηριακὰς Ἀδελφότητας, ἀλλ' εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Σύνολον. Διότι δυνάμει τοῦ Νόμου ΓΥΓΛ' «Περὶ Γεν. Ἐκκλ. Ταμείου καὶ Διοικήσεως Μοναστηρίων» πάντα τὰ περισσεύματα τῶν Μονῶν ἀνήκουσιν εἰς τὸ εἰρημένον Ταμεῖον. Τὸ ταμεῖον τοῦτο ἐπὶ δεκαετηρίδας κυοφορηθὲν καὶ ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνορθωτικοῦ πνεύματος τὴν ὑπόστασίν του λαβόν, μέχρι μὲν τῆς στιγμῆς ταύτης καταβάλλει τοὺς μισθοὺς ὅλων τῶν Ἀρχιερέων καὶ Τοποτηρητῶν τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἑλλάδος, ὅλων τῶν Ἱεροκηρύκων, ὅλων τῶν καθηγητῶν τῶν Ἱερῶν μαθημάτων, τὰς ὑποτροφίας ὑπερτεσσαράκοντα ὑποτρόφων Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Θεολογικῶν Σπουδῶν καὶ τὰ γενικὰ ἔξοδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως, τὰ πρὸς συντήρησιν τοῦ Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου, καὶ δὴ καὶ χορηγίας ὑπὲρ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἅτινα πάντα κατὰ τὴν λήξασαν ἐννεατίαν ἀνῆλθον εἰς ἓν ἑκατομμύριον ἐτησίως κατὰ μέσον ὅρον, ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς δ' ἔτους ἑτοιμάζεται νὰ συνεισφέρῃ σημαντικῶς καὶ διὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἀξιοπρεποῦς τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου καὶ μορφώσεως καὶ συντηρήσεως.

Ἐρωτῶμεν λοιπὸν Κυβέρνησιν φιλοδικαίαν καὶ Βουλὴν εὐσεβόφρονα: Εἶναι δίκαιον καὶ θεοφιλὲς νὰ σταματήσῃ ἡ πρόοδος αὕτη διὰ τῆς συνολικῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ ἀντὶ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν λύσιν τοῦ ὅλου οἰκονομικοῦ τῆς Ἐκκλησίας προβλήματος, διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ὡς βάσεως τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, νὰ ῥιφθῶμεν πάλιν εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀβεβαιότητος περὶ τῆς συντηρήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν;

Διὰ ταῦτα, πεποιθότες ἀναμένομεν, Κύριε Ὑπουργέ, τόσον παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, ὅσον καὶ παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, ὅπως κατὰ τὴν ἐπικειμένην τροποποίησιν τοῦ σχετικοῦ Νόμου ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ δίκαιον τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἀρνεῖται ἡ Ἐκκλησία νὰ συνεισφέρῃ τὸ καθ' ἑαυτὴν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων καὶ τῶν προσφύγων ὁμογενῶν. Ἀλλὰ θὰ ἦτο κατάφωρος ἀδικία νὰ ὑποβιβασθῶσι τὰ ἠθικὰ πρόσωπα τῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων πρὸ τῶν φυσικῶν προσώπων, ἂς ἐφαρμοσθῇ δὲ ὁ Νόμος προκειμένου περὶ ἱερᾶς κτημοσύνης οὕτως, ὥστε οὐδεὶς οὔτε τῶν ἐντὸς οὔτε ἐκτὸς τοῦ Κράτους νὰ δυνηθῇ νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τοῦ Θεοφρουρήτου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐδήμευσε τὴν περιουσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα, καθ' ἣν στιγμὴν ὀκτάκισχίλιοι καὶ πλέον ῥακένδυτοι καὶ πεινῶντες ἱερεῖς τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας καὶ Νεωτέρας Ἑλλάδος περιμένουσι δικαιωματικῶς, ὅπως τὸ Κράτος προνοήσῃ περὶ αὐτῶν, καθ' ἃς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἔχει ἀναλάβῃ ὑποχρεώσεις διὰ μισθοδοσίας αὐτῶν ἀκόμη καὶ ἐκ τοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ, ὡς γίνεται καὶ εἰς τὰ γείτονα καὶ ὁμόδοξα Κράτη Σερβίας καὶ Ρουμανίας, ἂς προσθέσωμεν καὶ τῆς Βουλγαρίας.

Καὶ τὰς μὲν σκέψεις ἡμῶν ἐπὶ τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐνοριακοῦ Κλήρου θὰ φέρωμεν ἐνώπιον τῆς Κυβερνήσεως δι' ἰδιαιτέρου ὑπομνήματος, διὰ τοῦ παρόντος δὲ περιοριζόμεθα εἰς ταύτην μόνον τὴν παράκλησιν: νὰ ἐπανορθωθῇ τὸ διὰ τῆς μνησθείσης Νομοθετικῆς Διατάξεως γενόμενον τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀδίκημα, αἰρομένης μὲν τῆς περὶ συνολικῆς τῶν ἱερῶν κτημάτων ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως, λαμβανομένης δὲ προνοίας, ὅπως διὰ τὴν παραχωρηθησομένην εἰς τοὺς ἀκτήμονας γεωργοὺς ἢ πρόσφυγας ὁμογενεῖς Ἐκκλησιαστικὴν κτημοσύνην δοθῇ τὸ πραγματικὸν τῶν κτημάτων ἀντίτιμον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ῥητὸν ὅρον τῆς κανονικῆς τῶν Ἱερῶν κτημάτων ἀπαλλοτριώσεως·

Προσθέτομεν ἐν τέλει, ὅτι θεωροῦμεν ἄξιον μιμήσεως τὸ ἐν Ρουμανίᾳ ἰσχῦον σύστημα—ἀνάλογόν τι δὲ ἰσχύει καὶ ἐν Σερβίᾳ—καθ' ὃ ὁ Ἐφημέριος καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ ὑπάλληλοι νέμονται ὡρισμένην μοῖραν γῆς, ἀνήκουσαν εἰς τὸν ναόν, ἐν ᾧ ἐφημερεύουσιν ἐπὶ ἐλαφρύνσει τοῦ Ταμείου, τοῦ μισθοδοτοῦντος τὸν κλῆρον, τὸ ὁποῖον, ὡς προείπομεν, εἶναι τὸ Δημόσιον Ταμεῖον, θὰ ἦτο δηλαδὴ ὀρθὸν καὶ σήμερον κατὰ τὴν ἐπικειμένην διανομὴν τῶν γαιῶν νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀκτημόνων καὶ ὁ ναὸς τοῦ συνοικισμοῦ διὰ δύο μοίρας, μίαν διὰ τὸν ἐφημέριον, καὶ ἑτέραν διὰ τὸ ἄλλο προσωπικὸν τοῦ ναοῦ. Θὰ ἠδυνάμεθα τότε νὰ ἔχωμεν, ἐφ' ὅσον θὰ ἐγενικεύετο εἰς ὅλους τοὺς ναούς, κατὰ τὸ ἥμισυ λελυμένον τὸ ζήτημα τῆς μισθοδοσίας τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου.

Ἐπὶ τούτοις ἀπὸ καρδίας εὐλογοῦντες τὸ θεοφιλὲς ἔργον τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἐθνικῆς Ἀντιπροσωπείας, διατελοῦμεν

† *Ὁ Ἀθηνῶν* ***ΜΕΛΕΤΙΟΣ*** *Πρόεδρος*
† ***Ὁ Σύρου, Τήνου καὶ Ἄνδρου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ***
† *Ὁ* ***Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας*** *ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ*
† ***Ὁ Φθιώτιδος*** *ΙΑΚΩΒΟΣ*
† ***Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου*** *ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.*

Ὁ Α' Γραμματεὺς
Ἀρχιμ. ***Ἀλέξ. Παπαδόπουλος***

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΜΗΤΗΡ

Β'.

Ἡ μήτηρ ἂς διδάσκῃ τὴν αὐταπάρνησιν.

Καθ' ἡμᾶς, ἡ σπουδαιοτέρα ἀρετή, τὴν ὁποίαν πρέπει ἡ μήτηρ νὰ ἀποτυπώσῃ διὰ σιδηρᾶς γραφίδος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ τέκνου, εἶναι ἡ *τῆς αὐταπαρνήσεως*, ἡ ἀποτελοῦσα τὸν πρόμαχον πάσης ἀρετῆς. Ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον, πρὸς τὴν τιμήν, πρὸς τὸ καθῆκον, πρὸς τὴν πατρίδα, ἄνευ αὐταπαρνήσεως εἶναι λέξεις κεναί.

Τί δὲ εἶνε αὐταπάρνησις; Ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς χάριν τῆς ἰδέας παραβλέπει τις καὶ κατανικᾷ πᾶν τὸ κολακεῦον τὸν αἰσθητικὸν ἀνθρώπον, ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς εἶναί τις ἕτοιμος πᾶσαν στιγμὴν νὰ παραιτήσῃ καὶ ἀξιώματα καὶ χρήματα καὶ ἀναπαύσεις καὶ ἐπίγειον ζωὴν προκειμένου νὰ διατηρήσῃ τὴν σταθερότητα τῶν πεποιθήσεων αὐτοῦ καὶ ἀμείωτον τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς.

Εἶναι δὲ ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τις παιδιόθεν ἐφοδιασθῇ διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως, διότι οὐχὶ σπανίως συμβαίνει νὰ εὑρίσκηταί τις κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων, οἵτινες δι' ἀσεβῶν καὶ αὐθαδῶν θεωριῶν ζητοῦσι νὰ ψυχράνωσι τὴν ἐπὶ τὸν Θεὸν πεποίθησιν καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν σεβασμὸν καὶ φθάνουσι μέχρι τοσούτου παραλογισμοῦ, ὥστε ἐνίοτε νὰ ἀμφισβητῶσι καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν Αὐτοῦ. Ἄλλοι προσπαθοῦσι νὰ καταρρίψωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἀξιοπρεπείας, εἰς τὸ ὁποῖον κρατεῖ ἡμᾶς ἡ ἐντολὴ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, εἰς τὴν μικρότητα τῶν ῥαδιουργιῶν καὶ συκοφαντιῶν. Ἄλλοι ἐπιβουλεύονται ὅ,τι τιμαλφέστερον καὶ ἱερώτερον ἔχει πᾶς ἄνθρωπος. Ἕτεροι ἀγωνίζονται νὰ διαφθείρωσιν ἡμᾶς διὰ δωροδοκιῶν καὶ κολακειῶν καὶ νὰ ἐκφαυλίσωσι καὶ σκληρύνωσι τὰς καρδίας ἡμῶν ἐμβάλλοντες τὴν ἰδέαν τοῦ ἀκόπου κέρδους διὰ τῆς καταπτύστου καὶ θεοστυγοῦς αἰσχροκερδείας, ἥτις φθάνει μέχρι τοσούτου σημείου ἐξαχρειώσεως καὶ πωρώσεως, ὥστε ὁ κυριευόμενος ὑπ' αὐτῆς νὰ ἀποβαίνῃ ὁ ἀποτροπαιότερος τῶν κακούργων, παραβλέπων τὴν δυστυχίαν καὶ τὰ δάκρυα καὶ πατῶν ἐπὶ τῶν πτωμάτων ἵνα θησαυρίσῃ θησαυρούς, οἵτινες κακῶς συναχθέντες κάκιστα θὰ διασκορπισθῶσι.

Πολλάκις λοιπὸν ἐν τῷ κόσμῳ θὰ συναντήσωμεν τοιούτους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις ἡ πρὸς αὐτοὺς ἐπαγγελματικὴ ἡμῶν σχέσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ τίθηται πρὸ ἡμῶν τὸ δίλημμα: ἢ θὰ ἐμμείνῃς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς ἀποχωριζόμενος τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ θυσιάζων τὰ ὑλικὰ ὠφελήματα, τὰ ὁποῖα μόνον παρ' αὐτῶν ἔμελλες νὰ ἔχῃς, ἢ θὰ θυσιάσῃς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς σου καὶ θὰ καταπνίξῃς πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον τῆς καρδίας σου καὶ θὰ μείνῃς συνεργαζόμενος μετ' αὐτῶν καὶ ἀπολαμβάνων ἐν ἀνέσει καὶ ἀφθονίᾳ ὑλικῶν ἀγαθῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ αὐταπάρνησις τί θά σοι ὑποδείξῃ; Τοῦτο: ἄφες ἐπάγγελμα περίδοξον καὶ προσοδοφόρον ὑλικῶς καὶ προτίμησον τοὺς πόνους καὶ τὰς στερήσεις καὶ τὸν θάνατον ἐν ἀνάγκῃ, ἵνα διατηρήσῃς τὴν ἠθικήν σου ὑπόστασιν. Ὄντως εἶναι ὡραία ἀρετή, εὐγενὴς ἀρετή, ἀνταξία ὑψηλῶν διανοιῶν καὶ μεγάλων καρδιῶν! Ἀρετὴ ἐμπνεύσασα τοὺς ποιητάς, τοὺς φιλοσόφους, τοὺς ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας πατέρας, τοὺς μάρτυρας! Ἀρετή, ἥτις τὴν καλύβην ἀναδεικνύει μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον καὶ τὸν πένητα ἐπίφθονον πλούσιον!

Ἀλλ' ὁ παιδιόθεν συνειθίσας ὅπως ζῇ ἁβροδιαίτως καὶ ἐν τῇ ἀργίᾳ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιδείξῃ τὴν αὐταπάρνησιν καὶ νὰ ῥίψῃ ἑαυτὸν ἑκουσίως καὶ προθύμως εἰς τὰς στερήσεις καὶ τὴν βαρεῖαν ἐργασίαν; Ὁ τοιοῦτος συνήθως κρατεῖται δέσμιος καὶ ὑποχείριος ἀνθρώπων διεστραμμένων τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν καὶ συσχηματίζεται κατ' αὐτούς, ὁσάκις τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ θέτει τούτους περὶ αὐτόν. Ἐνῷ, τοὐναντίον, ὁ συνειθίσας ἐν τῇ λιτότητι καὶ τῇ σκληρα-

γωγίᾳ διατηρεῖ ἀδούλωτον τὸ ψυχικὸν φρόνημα ἐν μέσῳ τῆς περικυκλούσης κακίας, καὶ ἐὰν χάριν τῶν ὑπαγορεύσεων τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ πέσῃ ἢ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ ὑψηλῶν καὶ ἀνέτων ἀξιωμάτων καὶ ἐπαγγελμάτων, δὲν αἰσθάνεται ἐπώδυνον τὴν πτῶσιν οὔτε λιποψυχεῖ. Κατὰ ταῦτα ἡ λιτότης καὶ ἡ τῆς σκληραγωγίας θυγάτηρ φιλεργία εἶναι ἰσχυρὰ ἐρείσματα τῆς αὐταπαρνήσεως, καὶ διὰ τοῦτο ἡ μήτηρ ὀφείλει ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων νὰ ἐκγυμνάζῃ τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς ταύτας, διότι, πλὴν τοῦ ὅτι καθοπλίζουσιν αὗται τὴν ψυχὴν διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως, ἐπιδρῶσιν εὐεργετικώτατα καὶ ἐπὶ τῆς σωματικῆς αὐτῶν ὑγείας καὶ εὐεξίας.

Λέγοντες δὲ ὅτι ἡ αὐταπάρνησις εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα θρησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀρετή, πόρρω ἀπέχομεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐννοῶμεν ὅτι ὁ ἔχων ταύτην καθίσταται ἀπότομος καὶ αὐθάδης, ὡς ἀτόπως ἤθελέ τις ἴσως ὑπολάβῃ. Ἡ ἀληθὴς αὐταπάρνησις, τοὐναντίον, καθιστᾷ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου ἥμερον καὶ γλυκὺν καὶ πλήρη ὑπομονῆς, ἐμβάλλει τὸν ἱερὸν ἔρωτα τῆς σωτηρίας τοῦ παρεκτρεπομένου διὰ παντὸς δυνατοῦ μέσου, τότε δ' ἐπιβάλλει τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀπομάκρυνσιν, ὁσάκις μετὰ τὰ ἐξαντληθέντα ψυχικὰ καὶ παρηγορικὰ φάρμακα ἀποδειχθῇ ὅτι τὸ νόσημα εἶναι ἀθεράπευτον καὶ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς μετὰ τούτου ἐπικοινωνίας νὰ μολυνθῇ τις πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἀλλὰ καὶ τότε ἡ ἀποχώρησις ὀφείλει νὰ γίνεται εὐγενῶς, ἠπίως, ἄνευ ἀνοήτου ἐπιδείξεως ζήλου. Οὕτω δὲ διαπιστοῦται καὶ ἡ εὐγένεια τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ἐλατηρίου σου, καὶ συχνάκις συμβαίνει, ἀντὶ νὰ παρασυρθῇς παρὰ τῶν κακῶν, νὰ ἑλκύσῃς αὐτοὺς πρὸς τὸ καλόν, ὡς βλέπομεν τοῦτο εἰς μεγάλην κλίμακα συμβαῖνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μαρτυρικῶν χρόνων τῆς Ἐκκλησίας, ὁπότε οἱ διώκοντες κατεγοητεύοντο καὶ ἐσαγηνεύοντο ὑπὸ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ μάρτυρες ἐξεδήλουν τὴν αὐταπάρνησιν αὐτῶν καὶ ἀπὸ διωκτῶν ἐγίνοντο θερμοὶ τοῦ Εὐαγγελίου θιασῶται.

Μητέρες! Κατὰ ταύτας τὰς ἀρχὰς μορφώσατε τὰ τέκνα σας καὶ ταύτας τὰς ἀρετὰς καὶ ἰδέας ἐγγράψατε ἐν τῷ ἀγράφῳ χάρτῃ τῆς καρδίας τῶν παιδίων σας, ἵνα καὶ ταῦτα δι' ἀθραύστου πηδαλίου διαπλεύσωσι τὸν πολυκύμαντον καὶ τρικυμιώδη κοινωνικὸν βίον, καὶ ὑμεῖς ἀποβῆτε λίθων πολυτελῶν τιμιώτεραι καὶ τὸ ὄνομά σας εὐλογητὸν καταστήσητε!

Ἀρχιμ. ΑΝΔΡ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ «ΕΚΚΛ. ΚΗΡΥΚΑ»

Α'.

Ἀθρόαι καθ' ἑκάστην πανταχόθεν τῆς χώρας κομίζονται ἐπιστολαὶ ἱερέων εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἐκκλησ. Κήρυκος» διεκτραγῳδούντων

τὴν κατάστασιν τοῦ χωρικοῦ κλήρου, παραπονουμένων διὰ τὴν ἐπιδεικνυομένην πρὸς αὐτοὺς ἐκ μέρους τῶν ἁρμοδίων ἀστοργίαν καὶ ὑποδεικνυόντων καὶ τὰ μέτρα, δι' ὧν εἶνε δυνατὴ ἡ βελτίωσις τῆς θέσεώς των. Πάντες θερμὰς εὐχαριστίας ἐκφράζουσι πρὸς τὸ ἡμέτερον φύλλον, διότι οὐ μόνον ἐδέχθη νὰ καταστῇ ὁ ἑρμηνεὺς τῶν πόθων αὐτῶν καὶ τῶν πόνων, ἀλλὰ καὶ παρώτρυνεν αὐτοὺς νὰ εἴπωσιν ἐλευθέρως τὴν γνώμην των.

Οὕτως ἔχομεν μέχρι σήμερον πρόσφατον ἐπιστολὰς τὰς ὁποίας διεβίβασαν οἱ ἱερεῖς Κοσμᾶς Χ. Μακρῆς καὶ Εὐστάθιος Μαρκέτος (Ἀρχιερατικοὶ Ἐπίτροποι Πυλάρου), Στ. Παπαμιχαὴλ Πρωτέκδικος (Μάζι Ὀλυμπίας), Ἀθ. Παπαϊωάννου (Κούρταγα), Γεώργιος Μανέτας δημοδιδάσκαλος (ἐφημ. Βουνοῦ Τεγέας), Νικ. Καλαρρύτης (Μηλιὰ Ναυπακτίας), Παπασπῦρος Καραγεῶργος (Λαμία), Ἄγγελος Ρουμπέας (Δολοὶ - Ἀβίας), Ἀρχιμ. Εὐμένιος Φανουράκης (Καθηγ. τῶν θρησκ. ἐν τῷ Γυμνασίῳ Ἡρακλείου), Βασίλειος Πωμόνης (τελειόφ. Σχολαρχείου, Τραγάκιον Ζακύνθου), Γεώργιος Παπακωνσταντίνου (Βλοχός), Γεώργιος Παπαδημητρίου (Στύλια Δωρίδος), Γεώργ. Σαρλᾶς (Πρασιδάκιον), Ἰ. Μακρῆς (Λαγκάδια Γορτυνίας), Σακελλάριος Ι. Θεοδωρίδης (Γρεβενά), Κ. Παπαδρόσος (Κωστάριτσα), Διον. Κάρμης (Λαδικόν), Κωνστ. Κόγκος (Δραμίζιον Τρικκάλων), Τηλέμαχος Οἰκονομίδης (Ἰτέα).

Τοῦ χώρου ὅμως τοῦ «Ἐκκλησ. Κήρυκος» μὴ ἐπιτρέποντος τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν ὁλοκλήρων, ἠναγκάσθημεν νὰ σταχυολογήσωμεν τό γε νῦν ἐξ αὐτῶν τὰς οὐσιώδεις περικοπάς. Καὶ μόναι αὗται ὑπεραρκοῦσιν ὅπως οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται σχηματίσωσι τὴν ἀπὸ τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος εἰκόνα τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς τελεῖ μετὰ τόσης αὐταπαρνήσεως ἐργαζόμενος ὁ κλῆρος τῶν ἐπαρχιῶν μας, φέρων ἀγογγύστως καὶ ἐνιαχοῦ μετ' ἀπαραδειγματίστου ὑπομονῆς τὸν λαχόντα εἰς αὐτὸν τόσον τραχὺν καὶ σκληρὸν κλῆρον τῆς ἐσχάτης ἐνδείας καὶ ἀνεχείας.

Ἀνακούφισιν ᾐσθάνθησαν ἐκ τῆς ἀνακινήσεως τοῦ ζητήματος ἐν τῷ «Ἐκκ. Κήρυκι» αἱ τάξεις τῶν ἱερέων, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν λογιωτέρων καὶ ἀνωτέρας θέσεις κατεχόντων «εἶδον μετ' ἀνακουφίσεως ξενιζομένην ἐν τῷ Ἐκκλ. Κήρυκι» τὴν φωνὴν τῶν ἱερέων», παντοιοτρόπως ἐνισχύοντες τὴν προσπάθειαν, διὰ «τὸ ζωτικώτατον αὐτὸ ζήτημα, ὅπερ δέον νὰ ἀποτελέσῃ τὸ Α καὶ τὸ Ω πάσης ἐκκλησιαστικῆς κινήσεως», σπεύσαντες νὰ παράσχωσι τὴν συμβολήν των «ἐξ ἁγνοῦ ζήλου καὶ

ὑπεκκαρδίου εὐχῆς ὅπως ἴδωμεν πάντες τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καταλαμβάνουσαν θέσιν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ ἀξίαν τοῦ σωτηριώδους ἔργου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, οὕτινος καταστοχάζεται». Ἰδίως οἱ τῶν χωρίων ἱερεῖς ἀποροῦσι λέξεων διὰ νὰ ἐκφράσωσι τὰς εὐχαριστίας των, ὅτι ἐπὶ τέλους καθίσταται δυνατὸν ὅπως διὰ τοῦ «Ἐκκλ. Κήρυκος» ἀκουσθῇ ἡ φωνή των. «Δοξάζω μυριάκις τὸ ὄνομα τοῦ Παναγάθου Θεοῦ—γράφει εἷς ἐξ αὐτῶν—διότι εἶδον ἐγειρομένην φωνὴν καὶ ἐκ μέρους τῶν ἱερέων περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς θέσεώς των, καὶ ἤρχισα κάπως νὰ περιμαζεύωμαι ἐκ τῆς ἀποθαρρύνσεως, ἥτις εἶχε καταλάσει τὴν ψυχήν μου, διότι κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν *κάλλιον ἀργὰ παρὰ ποτέ*. διὸ συγχαίρω ἐγκαρδίως τοὺς λαβόντας τὴν πρωτοβουλίαν».

Μετὰ τραγικῶν λεπτομερειῶν περιγράφουσι τὸν ὄντως ἀνυπόφορον βίον των: «πεινῶμεν καὶ γυμνητεύομεν», «εἴμεθα ἱερεῖς γυμνοί, ρακένδυτοι καὶ πειναλέοι», ἀφοῦ ὁ μισθός των κατὰ μῆνα εἶνε «ἀπὸ 40-70 δραχμάς», μηδαμινὰ δὲ τυχηρὰ περιμένουν ἀπὸ τοὺς ἐνορίτας, «οἱ ὁποῖοι μὲ μίαν πεντάρα σηκώνουν ὑψώματα καὶ μὲ μίαν δεκάραν διαβάζονται εὐχάς». «Καὶ ἐὰν παραδεχθῶμεν—γράφει ἄλλος—τὴν παροιμίαν ἐκείνην, ὅτι *οἱ παπάδες πέρνουν ἀπὸ ζωντανοὺς καὶ πεθαμένους*, καὶ ἂν πέρνουν, πέρνουν πεντάρες καὶ δεκάρες, αἵτινες ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας εἶνε μηδέν», δῆλα δὴ τοιαύτην ἀμοιβήν, «ὁποίαν—ὡς προσθέτει ἄλλος—καὶ οἱ καθαρισταὶ τῶν ὑποδημάτων ἀποστέργουσι καὶ νὰ τὴν ἀκούσωσι. Διὰ τοῦτο βλέπει τις τὸν κλῆρον ρακένδυτον, ταπεινούμενον καὶ ἐξευτελιζόμενον ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἵνα ἐπιτύχῃ ζωήν, ἣν ἀποστέργει καὶ ὁ τελευταῖος ἀχθοφόρος. Καὶ ἐνῷ εἶνε καταφανὴς ἡ πενία του καὶ ὁ ἐξευτελισμός του, οὔτε κἂν λόγος περὶ τῆς βελτιώσεως αὐτοῦ γίνεται». «Πάντες ἀδιαφορίαν δεικνύουσι πρὸς ἡμᾶς—γράφει εἷς Ἱερεὺς τέως διδάσκαλος—, πάντες ζητοῦν νὰ μᾶς ἔχουν τυφλὰ ὄργανα..., εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ὑποκύπτωμεν εἰς τὰ θελήματα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἑτέρου, διότι γνωρίζομεν ὅτι αὔριον δὲν θὰ μᾶς σταλῇ προσφορά. Παρακαλῶ εἶναι κατάστασις αὐτή; Ὁ κληρικὸς νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὰ θελήματα τοῦ λαϊκοῦ; Εἶναι κατάστασις αὐτὴ νὰ ζῶμεν μόνον μὲ τὰ τυχηρά;»

Πάντες ὑψηλὴν ἰδέαν ἔχοντες περὶ τῆς κλήσεώς των τῆς ἱερᾶς ἀπολοφύρονται τὴν ἀναξιοπρέπειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πτωχεία τοὺς κατεδίκασε, διότι περιφρονοῦνται καὶ ἐξευτελίζονται ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν: «ὁ

ἱερὸς κλῆρος ἔπεσεν εἰς τὰ κατώτατα στρώματα τῆς τελευταίας ὑποστάθμης». Ὁ ἱερεὺς κατήντησε κατώτερος «καὶ τοῦ ἀγροφύλακος, τοῦ τσοπάνη, τοῦ ἀγελαδάρη καὶ τοῦ ὑπηρέτου τῆς γεωργίας», οἱ ὁποῖοι ἔχουν μισθὸν πολλαπλάσιον τοῦ μισθοῦ τοῦ ἱερέως, τόσον δὲ παρημελήθη, «ὥστε περιῆλθεν εἰς τὴν ἐσχάτην παρακμὴν τῆς ἀπελπισίας, εἰς τὴν ἐσχάτην πενίαν καὶ ἔνδειαν, εἰς τὴν φρικωδεστάτην ἀπελπιστικότητα..· εἶνε φρίκη, εἶνε ὄνειδος, εἶναι ἀθλία καὶ οἰκτροτάτη ἡ κατάστασις» τοῦ κλήρου, ὅστις «τόσον ὑψηλὴν ἔχει ἀποστολήν, τόσον μεγάλας καὶ βαρείας ὑπέχει ὑποχρεώσεις ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὸ ἀπαρασάλευτον τοῦτο τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως κρηπίδωμα, ὁ ἀκλόνητος τῆς Ἐκκλησίας στύλος, ὅστις ἔδει, φρονοῦμεν, νὰ κατέχῃ τὴν μᾶλλον καλλιτέραν θέσιν ἐν τῷ Κράτει..».

Ἑπόμενον, ὅτι εἰς τὴν ὑλικὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος ἀποδίδουσι πολλοὶ οὐ μόνον τὸ ὅτι εἰς τὸ ἱερατικὸν στάδιον προσέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τέως ἀγροφύλακες καὶ ποιμένες, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκτροπὰς καὶ τοὺς διαπληκτισμοὺς πρὸς ἀλλήλους καὶ τὴν καθ' ὅλου ἀναξιοπρέπειαν. «Ὡς ἱερεὺς μέχρι τοῦδε ἐξελέγετο ἄνθρωπος ἐκ τῆς κατωτέρας κοινωνίας»—γράφει εἷς ἐκ Γρεβενῶν—«διότι οὐδεὶς πεπαιδευμένος καὶ μορφωμένος, οὐδεὶς αἰσθηματίας κατεδέχετο νὰ ἱερωθῇ καὶ νὰ ζῇ ὡς ἐπαίτης. Πολλοὺς ἱερεῖς γνωρίζω, οἵτινες ἱερώθησαν παραιτηθέντες τοῦ ἀγροφυλακικοῦ καὶ ποιμενικοῦ ἐπαγγέλματος.. Πολλάκις ἔβλεπον ἱερεῖς νὰ ἔρχωνται εἰς ῥῆξιν δι' οὐτιδανὰ πράγματα..» Τινὲς εὐμοιροῦντες μορφώσεως καὶ ἀπὸ διδασκάλων χειροτονηθέντες, μετενόησαν. «Ἀλλ' οἰκτρῶς ἠπατήθην--γράφει εἷς ἐξ αὐτῶν—διότι δὲν δύναμαι νὰ ζήσω ἀξιοπρεπῶς». «Σᾶς βεβαιῶ—γράφει πάλιν ἄλλος—ἐὰν ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Ἱεραρχία δὲν θὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν τοῦ κλήρου.... οὐδεὶς ἐκ τῶν μορφωμένων καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν θὰ ἱερωθῇ, καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ τις, θὰ παραμελήσῃ τὰ πρὸς τὸν Ὕψιστον καθήκοντα καὶ θὰ ἐπιδοθῇ εἰς χειρωνακτικὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἐπιούσιον διὰ τὰ τέκνα του, ὁπότε τὴν εὐθύνην θὰ τὴν ἔχουν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐκκλησίας». Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ποικίλων μεταξὺ ἱερέων σκανδαλωδῶν διαπληκτισμῶν εἷς λαϊκὸς ζηλωτὴς προτείνει σειρὰν μέτρων, μέχρι καὶ διατιμήσεως τῶν ἱεροπραξιῶν, ὧν παραθέτει πίνακα, ἅτινα ὅμως εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνεφάρμοστα, ἰδιαιτέρως ὅμως ἐπιμένει, «ἐὰν ταῦτα πάντα προσκρούουν ἐπὶ τοῦ παρόντος», εἰς τὴν «εἴσπραξιν τῶν τυχηρῶν τῶν ἱερέων διὰ

πᾶσαν ἱεροπραξίαν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων διὰ διπλοτύπου, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς νὰ διανέμωνται ἐξ ἴσου εἰς τοὺς ἱερεῖς, ἔστω καὶ εἰς ἕναν ἀκόμη, καὶ ἐὰν πλεονάζῃ ἡ εἰσφορὰ αὕτη, νὰ προστίθεται πρὸς συμπλήρωσιν ἄλλων μισθῶν»..

Ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκεστάτης μισθοδοσίας των πολλοὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἀναγκάζονται νὰ καταφεύγουν εἰς γεωργικὰς ἐργασίας «καὶ εἰς ἄλλας καταχρήσεις», ὡς φαίνεται χαρακτηρίζων εἷς ἐξ αὐτῶν τὰς χυδαίας χειρωνακτικὰς ἐργασίας. Εἰς ἐργασίας γεωργικὰς τινὲς καταγινόμενοι παραμελοῦσι κατ' ἀνάγκην τὴν ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία οὕτω καθίσταται «σταῦλος ἀκαθάρτων ζώων». Τὰς τοιαύτας ἐργασίας θεωροῦσιν «ἀσυμβιβάστους πρὸς τὸν προορισμὸν τοῦ ὑψηλοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἱερέως», καταγίνονται ὅμως εἰς αὐτὰς ἐξ ἀνάγκης, διότι, ἄλλως, «θὰ ἦσαν ἐντελῶς ρακένδυτοι, ὥστε νὰ τοὺς συχαίνεται κανεὶς καὶ ὄχι νὰ τοὺς προσκυνῇ». Καὶ ὅμως εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην ὑπείκοντες, «δὲν ἐκπληροῦσι μετὰ ζήλου καὶ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν καθήκοντα, ἀλλ' ἄλλοι μὲν καταφεύγουσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τρέπονται πρὸς ἄλλα ἐπαγγέλματα μὴ συμβιβαζόμενα πρὸς τὴν θέσιν αὐτῶν, ἄλλοι δὲ περιφέρονται ὡς ἐπαῖται ἀνὰ τὰ διάφορα χωρία, ὁτὲ μὲν ἀνὰ χεῖρας ἔχοντες τὸν σταυρόν, ὁτὲ δὲ ἱερὰ λείψανα ἁγίων, ἐπικαλούμενοι τὴν ἀρωγὴν καὶ τὸ ἔλεος τῶν Χριστιανῶν πρὸς περίθαλψιν τῆς πειναλέας οἰκογενείας των ...».

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

—Ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ» τῆς 23 λήξαντος μηνὸς δημοσιεύεται ἔκθεσις τῆς καταρτισθείσης εἰδικῆς ἐν Κων'πόλει Ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἡ Ἐπιτροπὴ καταλήγει εἰς τὰ πορίσματα ὅτι κατ' ἀρχὴν ἡ προσέγγισις καὶ κοινωνία τῶν διαφόρων χρ)κῶν Ἐκκλησιῶν ὄχι μόνον δὲν ἀποκλείεται ἕνεκα τῶν ὑφισταμένων δογματικῶν διαφορῶν, ἀλλ' εἶναι καὶ εὐκταία. Ὡς ὅρους ἀπαραιτήτους τῆς προσεγγίσεως ἀναγνωρίζει ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν ἄρσιν πάσης ἀμοιβαίας δυσπιστίας, τὸ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ἑκάστης ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, τὴν προθυμίαν περὶ τὸ παρακολουθεῖν τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, τὴν ἀνταλλαγὴν ἑκάστοτε ἀδελφικῶν γραμμάτων, συσχέτισιν διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως παρ' ἑκάστῃ ἀμοιβαίων ἀντιπροσώπων, ἀμοιβαία ἀποστολὴ νέων πρὸς σπουδάς, καθὼς καὶ ἐκκλησ. συγγραμμάτων, συγκρότησιν παγχριστιανικῶν συνεδρίων, διαπραγματεύσεις ἀπαθεῖς τῶν δογματικῶν διαφορῶν, σεβασμὸν ἀμοιβαίων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, παροχὴν ὑπὸ τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας εὐκτηρίων οἴκων καὶ κοιμητηρίων πρὸς ταφὴν τῶν

σπιθῶν τῆς ἄλλης, ὅπου δεήσῃ, τὸν διακανονισμὸν τοῦ ζητήματος τῶν μικτῶν γάμων, καὶ ἀμοιβαίαν ὑλικὴν ὑποστήριξιν ἐν ἔργοις ἠθικοθρησκευτικοῖς ἀνυψώσεως καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργειαν ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τῶν κινδύνων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ τῶν πρακτικωτέρων κινδύνων, τοῦ ἀλκοολισμοῦ, τῆς πολυτελείας, ἡδυπαθείας καὶ φιληδονίας, τῆς ἀκολασταινούσης φιλολογίας, ἡ ζωγραφικῆς ἢ θεάτρου ἢ καὶ τῆς μουσικῆς, τῆς θεοποιήσεως τοῦ πλούτου κ.λ.π. Ἡ Επιτροπὴ καταλήγει ἐκφράζουσα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῶν ὡς ἄνω ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν θὰ ἀποτελέσῃ τὸ πρῶτον βῆμα τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν, ἥτις θὰ προλειάνῃ σπουδαίως τὴν ὁδὸν εἰς τὴν ποθητὴν ἕνωσιν.—Τὴν γνωμοδοτικὴν ταύτην ἔκθεσιν ἐγκρίνασα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε νὰ συνταχθῇ ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης Ἐγκύκλιος, ἥτις γεγραμμένη εἰς ἑλληνικήν, γαλλικήν, Ἀγγλικὴν καὶ Ρωσσικὴν νὰ ἀποσταλῇ τοῖς Προέδροις καὶ ἀρχηγοῖς τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, καθὼς καὶ εἴς τινα τῶν ἐπισήμων κέντρων καὶ σωματείων, ἵνα διατυπώσωσι τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντίληψιν καὶ γνώμην αὐτῶν.

—Ἐν τῷ «Βαλκανικῷ Ταχυδρόμῳ» τῆς 6 τρέχοντος δημοσιεύεται ἄρθρον Ἀγγλίδος περὶ τῆς αἰτίας τῶν διαζυγίων. Ἡ σύγγραφεὺς ἀποδίδει τὴν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν ὁποίαν ἀπό τινων ἐτῶν ἀνέκτησαν αἱ κόραι. Ὠφέλιμον εἶνε νὰ ἀναγνωσθῶσιν αἱ κατωτέρω περικοπαί:

Ὑποστηρίζω ὅτι οἱ βιαστικοὶ γάμοι εἶνε ὀλέθριοι—ἐξακολουθεῖ ἡ Ἀγγλὶς ἀρθρογράφος. Ὁ Γάμος πρέπει νὰ ἐξετάζεται σοβαρῶς. Δὲν πρέπει νὰ τὸν παίρνῃ κἀνεὶς ἀψήφιστα καὶ ἐπιπόλαια. Ἀφ' ἑτέρου, αἱ ἀσχολίαι τῆς συζύγου ἔξω τῆς οἰκίας ἀποτελοῦν ἀναποφεύκτως ἕνα ἐπικίνδυνον βράχον εἰς τὸν συζυγικὸν βίον. Ἡ σύζυγος ὀφείλει νὰ κυττάζῃ τὸ σπίτι της, τὰ παιδιά της, καὶ ἂν μπορῇ νὰ βοηθῇ τὸν ἄνδρα της. Ἀλλ' ἐὰν λείπῃ ἀπὸ τὸ σπίτι της ὅλην τὴν ἡμέραν, διὰ νὰ κερδίζῃ χρήματα εἰς κάποιαν ἐργασίαν, καὶ ἐμπιστεύεται τὸ νοικοκυριό της εἰς μίαν οἰκονόμον, καὶ τὰ παιδιά της εἰς μίαν τροφόν, δύναται νὰ ὑπάρξῃ οἰκογενειακὴ εὐτυχία;

Ἰδοὺ ποῦ ἔγκειται ἡ ἀφορμὴ τῶν τόσων οἰκογενειακῶν δραμάτων ποῦ σημειοῦνται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν τόσων διαζυγίων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν κατ' αὐτὰς τὰ δικαστήρια καὶ τὸν τύπον. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς γυναικὸς προκαλεῖ τὴν διατάραξιν τῆς οἰκογενειακῆς γαλήνης. Ἡ ἀνεξαρτησία δὲν εἶνε δυνατὴ εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον. Ὁ σύζυγος καὶ ἡ σύζυγος ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων ἀρρήκτως, καὶ ὅσον σαφέστερον ἀντιληφθῇ τοῦτο τὸ ζεῦγος, τόσο τὸ καλλήτερον διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν του.

=Ἐν ταῖς «Ἀθήναις» τῆς Κυριακῆς 1 Δεκεμβρίου, δημοσιεύεται φιλολογικὴ διατριβὴ τοῦ Ε. Α. Πεζοπούλου περὶ τῶν μισθῶν τῶν διδασκάλων ἐν τῇ ἀρχαιότητι.—Κατὰ τὸν ὀρθρογράφον, ἡ παιδεία κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο κατὰ κανόνα ἰδιωτική, τῶν γονέων τελούντων μισθὸν τοῖς διδασκάλοις κατὰ μῆνα συνήθως, τῆς διδασκαλίας γενομένης τῆς μὲν στοιχειώδους ὑπὸ τῶν οὕτω λεγομένων χαμαιδιδασκάλων, τῆς δὲ ἀνωτέρας ὑπὸ τῶν γραμματοδιδασκάλων ἢ γραμματιστῶν. Ἐκ τῆς πρὸ Χριστοῦ ἐποχῆς διδασκαλικῆς μισθολογίας ἀναφέρει παράδειγμα μηνιαίων διδάκτρων, 46 λεπτῶν περίπου. Ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐποχῇ ἀναφέρονται ἐτήσια πληρωμὴ παρ' ἑκάστου μαθητοῦ περὶ τὰς 16 δραχ. ὁ Διο-

κλητιανὸς διὰ Διατάγματος εἶχε καθορίσῃ ἐν ἄλλοις καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν. Ἐξ ὅλων τῶν κλάδων τῆς ἐκπαιδεύσεως ὁ ῥήτωρ ἢ σοφιστής, καθὼς ἄλλως τε συ ἔβαινεν καὶ εἰς χρόνους παλαιοτάτους, ἠμείβετο ἁδρότερον, λαμβάνων μηνιαίως παρ' ἑκάστου μαθητοῦ δραχ. 5.62. Ὁ σ συνοδεύει τὰ πορίσματά του μετὰ πληθύος ἱστορικῶν παραδειγμάτων.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΔΙΑ ΤΑ ΟΡΦΑΝΑ

Ἡ ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει δημοσιευθεῖσα Ἐγκύκλιος τῆς Ι. Συνόδου πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, προτρεπόμενον νὰ προσφέρῃ τὸν ἔρανόν του ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν τοῦ πολέμου εἶνε τόσον εὔγλωττος, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκην ἑρμηνείας καὶ ἀναπτύξεως. Ὑπάρχουν μερικὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον, τὰ ὁποῖα ὁμιλοῦν ἀφ' ἑαυτῶν, καμμία δ' εὐγλωττία δὲν χρειάζεται διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις καὶ νὰ αἰσθανθῇ τὸ ἐπιτακτικὸν τοῦτο διὰ πάντα καθῆκον νὰ βοηθήσῃ τὰ ὀρφανά. Τόσα καὶ τόσα δαπανῶμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καθ' ἑκάστην στιγμὴν διὰ πράγματα δευερεύοντα καὶ τριτεύοντα, χωρὶς νὰ αἰσθανθῶμεν καμμίαν στέρησιν, καμμίαν στενοχωρίαν. Καὶ εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Ἕλλην, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ συγκινηθῇ εἰς τὸ ἄκουσμα, ἢ ἀπὸ τὴν βοήθειάν του θ' ἀνακουφισθοῦν τόσαι δεκάδες χιλιάδων παιδίων, τὰ ὁποῖα ἀπωρφάνισεν ἡ ὀργὴ τοῦ πολέμου; Καὶ τὴν συνεισφορὰν περιμένομεν ἀνάλογον πρὸς τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν παγκόσμιον «ἡμέραν τῶν ὀρφανῶν παιδίων».

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ

Ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην πολυαρίθμων πρὸς τὸν «Ἐκκλησ. Κήρυκα» διαβιβαζομένων ἐπιστολῶν παρ' ἱερέων ἰδίᾳ τῶν χωρικῶν ἐνοριῶν διαπιστοῦμεν τὸ γεγονός, ὅτι βαθεῖα συγκίνησις κρατεῖ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς ἐφημεριακὰς τάξεις, διότι ἠδυνήθησαν νὰ ἐκφράσουν ὅ,τι μέχρι τοῦδε συνέπνιγε τὰς ψυχάς των. Εἷς ἐξ αὐτῶν μᾶς παρακαλεῖ τὴν τόσον χαρακτηριστικὴν καὶ εὔγλωττον παράκλησιν: νὰ δημοσιεύσωμεν τὴν ἐπιστολήν του «μὲ τὴν ἐπικεφαλίδα: Ἡ *Λαχτάρα* τῶν παπάδων τῶν χωρικῶν». Ἐπὶ πλέον ἐπληροφορήθημεν, ὅτι δύο ἐφημέριοι τῆς ἐπαρχίας Ἀργολίδος ἐστάλησαν κατ' ἐντολὴν τῶν λοιπῶν ἱερέων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐπίτηδες εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἐκφράσωσι τὴν εὐγνωμοσύνην των πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομον Παπαδόπουλον διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 432 τοῦ «Ἐκκλ. Κήρυκος» δημοσιευθὲν ἄρθρον «Περὶ τῆς μισθοδοσίας τοῦ ἐνοριακοῦ Κλήρου», νὰ ζητήσωσι δὲ συγχρόνως τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ καὶ συμβουλὰς ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐν ὀργανώσει συσσωματώσεως ἁπάντων τῶν ἱερέων τοῦ Κράτους πρὸς ἐπίτευξιν τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἐνοριακοῦ

Κλήρου. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ κίνησις αὕτη, συντονιζομένη πρὸς τὴν εἰδικὴν περὶ τοῦ Κλήρου τούτου τῆς Ἱ. Συνόδου μέριμναν, τῆς ὁποίας τρανὸν τεκμήριον πρόκειται τὸ ἐν τῷ φύλλῳ τούτῳ δημοσιευόμενον Συνοδικὸν πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργεῖον Ὑπόμνημα, θὰ καταλήξῃ εἰς ἀποτελέσματα εὐχάριστα, οὐδὲ δυσκολευόμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ σχηματίσωμεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἤδη ἔχομεν τὴν ἀρχὴν τοῦ τέλους τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος.

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ

=Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Γραφείου τῆς Στατιστικῆς τοῦ Δήμου Ἀθηνῶν ἀπέθανον ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Νοέμβριον 549 ἄτομα (293 ἄρρενα 256 θήλεα).

Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα τοῦ π. ἔ. εἶχον ἀποθάνει 1515 ἄτομα.

Ἐκ τῶν ἀποθανόντων κατὰ κοινωνικὴν κατάστασιν ἦσαν: ἄγαμοι 262 (196 ἀρρ. 166 θήλ.). Ἔγγαμοι 106 (69 ἀρρ. 37 θήλ.) χῆροι 81 (28 ἀρρ. 53 θήλ.).

=Ὁ «Φιγαρὼ» δημοσιεύει ἐνθουσιώδη ἄρθρα περὶ τοῦ μεγάλου πατριωτισμοῦ, ὃν οἱ ἐπίσκοποι καὶ ὁ κλῆρος ἐν γένει τῆς Γαλλίας ἐπεδείξαντο κατὰ τὸν πόλεμον.

Ἰδιαιτέρως πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ Marbeau, ἐπισκόπου Ρήμων (Meaux), τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα λέγει θὰ μείνῃ ἀχώριστον ἀπὸ τοῦ δράματος τοῦ Μάρνη.

=Ἐπὶ τῷ τελεσθέντι πρὸ ἡμερῶν μνημοσύνῳ τοῦ ἀειμνήστου διευθυντοῦ τῆς «Ἑστίας» Ἀθαν. Κύρου, οἱ υἱοί του καὶ νῦν διευθυνταὶ τῆς «Ἑστίας» Ἀχ. καὶ Κ. Κύρου προσέφερον ὑπὲρ τῆς «Ἑνώσεως τῶν Συντακτῶν τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐφημερίδων» δραχ. 10,000

=Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπένειμε τῷ Ἀρχιρραβίνῳ Κρήτης κ. Εὐλαγὼν τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος.

=Γράφουσιν ἡμῖν ἐξ Αὐλωναρίου Χαλκίδος ὅτι ὁ Ἀμερικῇ Σύλλογος τῶν Αὐλωναριτῶν «ὁ Ἅγιος Νικόλαος» ἀντιπροσωπευόμενος ὑπὸ τοῦ Γ. Ποθητάκη Γ. Παπαστρατῆ, Π. Τσαχλῆ καὶ ἄλλων ἀπέστειλε εἰς τὴν κοινότητα ταύτην δραχμ. 6.700 ὑπὲρ ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ Αὐλωναρίου.

Ἡ πρᾶξις αὕτη δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπαίνων.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον ἀπέστειλεν εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὸ ἐν Βοστώνῃ κέντρον τοῦ ὡς ἄνωθι Συλλόγου.

=Τῇ 15 Δεκεμβρίου θέλει συγκροτηθῇ ἐν Ρώμῃ Σύνοδος τῶν Καρδιναλίων·

Οἱ ἀρχιεπίσκοποι Πρεσλάου, Πόζων καὶ Σαραγόσσης, Μέρκαμ, Δάλλορ καὶ Σαλδεβίλλα θὰ διορισθῶσι καρδινάλιοι

=Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου μέχρι τῆς 28 Φεβρουαρίου 1919 ὁ Ἀμερικανικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἐβοήθησε διὰ χρήματος *μόνον* τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ δεινοπαθούντων μὲ τὸ ποσὸν 4.500.000 δολλαρίων καὶ προσέφερε διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν εἴδη ἀξίας 1.444.032 δολλαρίων.

Χρειάζονται τόμοι ὁλόκληροι διὰ νὰ ἀναγράψωσι τὴν φιλάνθρωπον δρᾶσιν τοῦ Ἀμερ. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

=Ἀνώτεροί τινες κληρικοὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐνεκαινίασαν ἐν Ἰρλανδίᾳ ἀγῶνα κατὰ τοῦ τελευταίου γυναικείου συρμοῦ.

Διδάσκουν δὲ ὅτι ἡ Παρισινὴ μόδα εἶναι ἀνήθικος. Εἷς μάλιστα, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Λίμερικ ἐξηγεῖ καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν ἡ μόδα ἡ σημερινὴ εἶναι ἀνήθικος καὶ ἑπομένως ἀντιχριστιανική.

Γράφει λοιπὸν ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸ ποίμνιόν του, ὅτι κατ' ἀξιοπίστους μαρτυρίας οἱ ἐφευρέται καὶ ἰχνογράφοι τῶν νέων σχεδίων ἀμφιέσεως τῶν γυναικῶν εἶναι ἄνδρες καὶ οὐχὶ γυναῖκες.

Καὶ τί ἄνδρες; Ἑβραῖοι καὶ Παρισινοὶ μασσῶνοι, ἐχθροὶ δηλαδὴ τοῦ Χρι-

στιανισμοῦ, οἵτινες προσπαθοῦν νὰ εἰσαγάγουν εἰς τὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν ἀνήθικα ἤθη.

Πολὺ ἀξιοσημείωτος παρατήρησις!

=Κατὰ τὸ παρὸν σχολικὸν ἔτος ἐνεγράφησαν εἰς τὰ σχολεῖα Λεμεσοῦ Κύπρου: 192 εἰς τὸ Γυμνάσιον, 550 εἰς τὴν Ἀστικήν, 612 εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον, 210 εἰς τὸ Νηπιαγωγεῖον (ἐξ ὧν 122 θήλεα καὶ 88 ἄρρενα).

=Ἐν Λευκωσίᾳ «Κύπρου» ὑφίσταται Ἱερατικὸς Σύνδεσμος ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀπόστολος Βαρνάβας».

Ἑκάστην Πέμπτην καὶ Κυριακὴν γίνονται κατάλληλα μαθήματα πρὸς μόρφωσιν τῶν μελῶν του.

-Ἐκ τῆς «Ἐλευθερίας», τῆς Κύπρου παραλαμβάνομεν τὴν ἀκόλουθον στατικὴν» τῶν μαθητῶν Λευκωσίας (Κύπρου):

Ἑλληνικὰ Σχολεῖα	μαθ.	2482
Μουσουλμανικὰ σχολεῖα	»	1221
Ἀγγλικὴ Σχολὴ	»	198
Σχολὴ Καλογραιῶν	»	140
Ἀρμενικὰ Σχολεῖα	»	78
Τέρρα Σάντα	»	64
	Σύνολον μαθητῶν	4183

Οἱ μαθηταὶ οὗτοι τῆς πρωτευούσης ὑπερτεροῦσι τοὺς περυσινοὺς κατὰ 217 καὶ εἶναι κατὰ ἐθνότητας 2,737 Ἕλληνες, 1,253 Μουσουλμᾶνοι, 107 Ἀρμένιοι, 64 Δυτικοί, 20 Διαμαρτυρόμενοι, 1 Ἑβραῖος καὶ 1 Ἄραψ.

Ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν οἱ μαθηταὶ οὗτοι ἀναλογοῦσιν ὡς ἑξῆς: Ἕλληνες 65 1)2 %, Μουσουλμᾶνοι 29 1)2 %, Ἀρμένιοι 2 1)2 % καὶ Δυτικοί, Διαμαρτυρόμενοι, κτλ. ὁμοῦ, 2 1)2 %.

=Διὰ Β. Δ. ὑπήχθησαν εἰς τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργείου Περιθάλψεως τὰ ἀγαθοεργὰ ἱδρύματα: Ἄσυλον Ἁγίας Αἰκατερίνης, Ἀμαλίειον Ὀρφανοτροφεῖον καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Χατζηκώνστα.

= Ὁ Ἐθνικὸς Κῆρυξ» τῆς Νέας Ὑόρκης γράφει ὅτι ἐνέσκηψαν ἐν Lynn, Mass ἐσχάτως περίεργοί τινες τύποι «σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν αὐτοκαλούμενοι, οἵτινες προσπαθοῦν—καὶ διὰ κινηματογραφικῶν παραστάσεων ἔτι νὰ προσηλυτίσουν εἰς τὴν θρησκευτικὴν αἵρεσίν των εὐπίστους ὁμογενεῖς.

Αἱ προσπάθειαι ὅμως τῶν καινοδαιμονιζόντων τούτων ἀνθρώπων μένουν εὐτυχῶς ἄκαρποι, διότι ὁ Ἕλλην μένει ἀκλόνητος εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν λατρείαν τῶν προγόνων του καὶ πάντοτε βδελύσσεται καὶ περιφρονεῖ τοὺς ἀποπειρωμένους νὰ τὸν ἀποσπάσουν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ αὐτὴ ἐφημερὶς συνιστᾷ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς νὰ προσέχωσιν καὶ ν' ἀποφεύγωσι τοιούτους θρησκοθήρας.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου καθιέρωσεν εἰς χρῆσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του προσευχὰς τακτὰς ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ δεινοπαθούντων χριστιανῶν.

Παρομοίας προσευχὰς ὑπὲρ τῶν Ρώσων συνέστησε καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπ. Καντερβουρίας.

Αἱ προσευχαὶ αὗται ἐξεδόθησαν πρὸς κοινὴν χρῆσιν μετ' ᾀσμάτων δι' εἰδικὰς λιτανεύσεις ὑπὲρ ἀποδόσεως τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Πῶς νὰ εὐχαριστήσωμεν τοὺς ζηλωτὰς τούτους διὰ τὴν τοσαύτην φιλαδελφίαν των.

=Οἱ «Church Times» τοῦ Λονδίνου πληροφοροῦνται ἐξ ἀξιοπίστου πηγῆς ὅτι οἱ ἐκ τῶν Ρώσων σχισματικῶν διατηρήσαντες τὴν Ἱεραρχίαν, ἐξαιρέσει τῶν τῆς Σιβηρίας, ἡνώθησαν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀληθές, ἐλύθη ἓν τῶν μεγίστων προβλημάτων τῆς Ρωσικῆς χριστιανωσύνης, γενόμενον δ' ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις μαρτυρεῖ τὸν βαθμὸν τῆς συναισθήσεως τῆς ἑνότητος τοῦ Ρωσικοῦ Λαοῦ ἀπέναντι τῆς Μπολσεβικῆς τυραννίας.

=Νεώταται εἰδήσεις ἀναφέρουν, ὅτι ἐν Δαμασκῷ καὶ ἄλλαις πόλεσι τῆς Συρίας οἱ ἰθαγενεῖς ἐξηγέρθησαν κατὰ τῶν Εὐρωπαίων.

=Τηλεγραφοῦσιν ἐκ Λονδίνου, ὅτι ὁ ὄχλος ἐν Μόσχᾳ ἀφηνιάσας ἐκ τῆς πείνης ἐπετέθη κατὰ τῶν τέως τσαρικῶν ἀνακτόρων καὶ τοῦ Κρεμλίνου.

Ἐπῆλθε σύγκρουσις μεταξὺ τῆς φρουρᾶς καὶ τοῦ ὄχλου, ἀριθμήσασα πολλοὺς νεκροὺς καὶ τραυματίας.

=Τὸ «καθολικὸν» κόμμα ἐν Ἰταλίᾳ ἐδήλωσε συνεργασίαν πρὸς τὴν νῦν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν πρὸς καταπολέμησιν τῶν κομμουνιστικῶν τάσεων τοῦ ἄκρου σοσιαλιστικοῦ κόμματος.

=Εἰς σπουδαίας δηλώσεις προέβη ὁ Ἄγγλος Πρωθυπουργὸς ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων περὶ τοῦ τουρκικοῦ ζητήματος.

Πρῶτον, ὅτι ἐπισπεύδεται ὁριστικῶς ἡ λύσις του ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς προστασίας τῶν ἐν Τουρκίᾳ χριστιανῶ.

Δεύτερον, ὅτι ὡς ἀπαραίτητος ὅρος τῆς λύσεως κρίνεται ἡ ἀφαίρεσις τῶν στενῶν τῶν Δαρδανελλίων καὶ τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παρισίων Καρδινάλιος Ἀμὲτ ἀπέλυσεν ἐσχάτως ἐγκύκλιον ἐπιστολήν, ἀναγνωσθεῖσαν, εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τῶν Παρισίων.

Περιεχόμενον αὐτῆς: κατὰ τῶν ἀνηθίκων γυναικείων φορεμάτων· κατὰ τῶν ἀσέμνων χορῶν καὶ τῆς μόδας, κατὰ τῆς παρατηρουμένης ἐν Παρισίοις γενικῆς ἐκτραχηλίσεως.

Τὸ κακὸν δυστυχῶς δὲν συμβαίνει μόνον «εἰς τοὺς Παρισίους». Λυμαίνεται τὸν γυναικεῖον κόσμον καὶ τῆς σεμνῆς Ἑλλάδος.

Θέλομεν νὰ ἐκλάβωμεν καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο ὡς μίαν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς γενικῆς συγχύσεως καὶ ἀναστατώσεως τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος περιέπεσεν εἰς ἓν εἶδος πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναρχίας κατὰ καὶ μετὰ τὸν πόλεμον.

Ὅταν τὰ καθ' ὅλου πράγματα τοῦ κόσμου ἠρεμήσουν, ἀσφαλῶς θὰ συνέλθουν ὅλοι. καὶ θὰ περισυλλεγῇ καὶ ὁ κόσμος τῶν γυναικῶν. ἀφήνων τὸ στάδιον τοῦ ἐκτραχηλισμοῦ ἐλεύθερον μόνον εἰς τὸν ἡμίκοσμον...

– Κατὰ τὴν ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» δημοσιευομένην στατιστικὴν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ Περιφερείᾳ Θεσσαλονίκης, πλὴν τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης

62 ἐφημέριοι, ἐξ ὧν 44 ἐγχώριοι καὶ 18 πρόσφυγες.

Ναοὶ 50· παρεκκλήσια 7· ἐξωκκλήσια 7.

= Εὐχαρίστως πληροφορούμεθα ὅτι ἐν Ἄργει συνέστη Ἱερατικὸς Σύνδεσμος σκοπὸν ἔχων τὴν ἀλληλοβοήθειαν καὶ τὴν ἠθικήν, πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν ἀνύψωσιν τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου.

=Τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰσραηλιτικὸν Συμβούλιον τῶν Ἀσκεναζὴ ἀπέστειλεν ἐν ὀνόματι τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἁγίας Πόλεως ἱκετηρίαν πρὸς τὸν Πάπαν ἵνα ποιούμενος χρῆσιν τῆς ἐπὶ τῶν δυτικῶν πληθυσμῶν Πολωνίας καὶ Λιθουανίας ἐπιρροῆς του συντελέσῃ πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἐν ταῖς χώραις ταύταις σφαγῶν τῶν Ἰουδαίων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος

Συνεδρία τῆς 9ης Δεκεμβρίου. —

—Κατετέθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σχέδιον Νόμου «περὶ διοικήσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας» καὶ Ὑπόμνημα διεξοδικὸν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ὡς εἰσήγησις εἰς τὸ προτεινόμενον Νομοσχέδιον. Ἡ συνεδρία κατηναλώθη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν μέρους τοῦ ὑπομνήματος. Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος θὰ παραθέσωμεν εὐρεῖαν ἀνάλυσιν τοῦ Νομοσχεδίου.

—Ἀπενεμήθη τὸ ὀφφίκιον τῆς πνευματικῆς πατρότητος εἰς τοὺς ἱερεῖς Πέτρον Παπαδιαμαντόπουλον καὶ Κωνσταντῖνον Κουκῆν τῆς Ἐπισκοπῆς Ἠλείας καὶ Χαράλαμπον Ντόλγκαν τῆς Ἐπισκοπῆς Καλαβρύτων.

—Ἐπετράπησαν δύο γάμοι ἐπὶ βαθμοῦ ς' ἐξ αἵματος καὶ δύο ε' ἐξ ἀγχιστείας.

—Ἀπερρίφθησαν δύο αἰτήσεις γάμου ἐπὶ βαθμοῦ ε' ἐξ αἵματος καὶ μία ἐπὶ δ' ἐξ ἀγχιστείας

Ἱερὰ Μητρόπολις

—Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης ηὐλόγησε τῇ 5ῃ τοῦ μηνὸς τὸν γάμον τοῦ κ. Ἀνδρέου Φραντζῆ Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Δράμᾳ ὑποκαταστήματος τῆς Ἐθν. Τραπέζης καὶ τῆς δος Ἀριάδνης Νοστράκη, ἀνεψιᾶς τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ. Τοὺς στεφάνους ἀντήλλαξεν ὁ κ. Πρόεδρος. Συμμετέσχε τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Θεουπόλεως κ. Γεννάδιος ἀναπληρωτὴς τοῦ Μητροπολίτου Δράμας ἐν τῇ διοικήσει τῆς Μητροπόλεως Δράμας.

—Τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου πανηγυρίζοντος τοῦ φερωνύμου Ναοῦ τῶν Πευκακίων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης προέστη τῆς πανηγύρεως ὡμίλησε δὲ πρὸς τὸ φιλέορτον Ἐκκλησίασμα ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Μικρασιάτου Ποιμένος τῶν Μύρων τῆς Λυκίας περὶ τοῦ τί ὀφείλομεν ὡς Ἕλληνες καὶ ὡς Χριστιανοὶ εἰς τὸ εὐλογημένον τμῆμα τῆς ἑλληνικῆς γῆς, τὸ ὁποῖον φωτίζουσιν οἱ ἑπτὰ ἀστέρες τῆς Ἀποκαλύψεως, τὴν περιλάλητον Μικρασίαν «ἐν ᾗ μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηνται».

—Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος Ταλαντίου λειτουργήσας εἰς τὸν ἐπίσης ἑορτάζοντα Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ῥαγκαβᾶ ἐχειροτόνησεν εἰς πρεσβύτερον τὸν Γεώργιον Κουτσομπόλην, ὃν ὁ ἴδιος εἶχε χειροτονίσει εἰς διάκονον πρὸ δύο ἡμερῶν ἐκλελεγμένον καὶ συνοδικῶς ἐγκεκριμένον ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Σιάμου Ἐπισκοπῆς Μεσσηνίας.

—Παρακλήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν Σεβ. Μητροπολίτης Σμύρνης κ. Χρυσόστομος ἐλειτούργησε τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας λειτουργίας ὡμίλησε πρὸς τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα χριστιανικῶς ἅμα καὶ πατρικῶς διεκτραγῳδήσας μὲν τὰ μαρτύρια ἅτινα ὑπέστη τὸ Γένος ἐπὶ 14 ὅλας γενεάς, χαιρετήσας δὲ τὴν αὐγὴν τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου καὶ τῆς πάμμεροῦς ἀποκαταστάσεως.

Ἡ Α. Σ. διένειμε τὸ ἀντίδωρον εἰς τὸ Ἐκκλησίασμα ὅπερ μετὰ συγκινήσεως ἔσπευσε νὰ ἀσπασθῇ τὴν δεξιὰν Αὐτῆς.

—Τῇ αὐτῇ Κυριακῇ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν (ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἐδίδαξε δὲ τὸ Ἐκκλησίασμα ἀπὸ τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς περὶ τοῦ ὅτι κακὸν μὲν εἶνε ἡ θρησκευτικὴ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἀπιστία, κακὸν ὅμως εἶνε καὶ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς καὶ ἡ δεισιδαιμονία, τονίσας ὅτι μὲ πολὺν τὴν θλῖψιν βλέπει τὰς δύο ταύτας ἀκρότητος λυμαινομένας τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν.

—Διεβιβάσθη τῷ Ἀρχιερ. Ἐκκλησ. Συμβουλίῳ Θεσσαλονίκης αἴτησις τοῦ ἐν Συκαμιᾷ Λέσβου Ἀρχιμ. Κομνηνοῦ, καταγγέλοντος τὸν Τοποτηρητὴν τῆς Μητροπόλεως Μηθύμνης ἐπὶ εἰσπράξει ἱερατικοῦ ἐμβατικίου ἐκ δρ. 15 ἐτησίως.

—Διωρίσθη δεξιὸς Ἱεροψάλτης Παναγίτσας Αἰγίνης ὁ Ἰορδάνης Σαγματόπουλος.

—Ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ Ἐθνολογικὴν Ἑταιρίαν μετὰ σχετικοῦ σημειώματος Ἱ. Εἰκὼν τοῦ ἱστορικοῦ πλοίου «Ἀρκάδιον», ἣν δέσποινα εὐσεβὴς καὶ φιλογενὴς ἐκ Κων]πόλεως κατέχουσα ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν ἐκόμισεν αὐτοπροσώπως εἰς Ἀθήνας καὶ παρέδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ Σ. Μητροπολίτου καθ' ἣν εἶχεν ἐκφράσει αὐτῇ ὡς τελευταίαν του θέλησιν ὁ πρὸ ἐτῶν τελευτήσας σύζυγος αὐτῆς εἰς ὃν καὶ εἶχε χαρισθῇ ἡ εἰκὼν—παριστᾷ δὲ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου—ὁ Τοῦρκος φρουρὸς τοῦ αἰχμαλωτισθέντος «Ἀρκαδίου».

—Διωρίσθη διάκονος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ Ἱερ. Λεόντιος Λεοντίου, φοιτητὴς τῆς Θεολογίας.

—Διωρίσθη προσωρινὸς ἐφημέριος τοῦ ἐν Λαυρίῳ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Νεκτάριος Περούλης.

—Διωρίσθη διάκονος τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Καρύτση ὁ Ἱερολ. Διονύσιος Κοκινώτης φοιτητὴς τῆς Θεολογίας, μετατεθεὶς ἐκ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Κυψέλης.

—Ὡρίσθη διὰ τὴν 15ην τρέχ. ἡ κατὰ τὴν 24 Νοεμβρίου διακοπεῖσα ἐκλογὴ ἑνὸς ἐφημερίου Κηφισιᾶς.

Βασιλικὰ Διατάγματα

—Διὰ Β. Δ. τὸ νεκροταφεῖον "Ἅγιος Νικόλαος» τοῦ χωρίου Βασιλικοῦ τ.δ. Σικυωνίων, ὑπάγεται εἰς τὸν ἐνοριακὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ αὐτοῦ χωρίου.

—Δι' ὁμοίου Διατάγματος τὸ νεκροταφεῖον Ἁγία Τριὰς (Κάτω πόλεως) ὑπάγεται εἰς τὸν ἐν Ἀμαλιάδι τ. δ. Ἐλίσσης ἐνοριακὸν ναὸν ὁ «Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου».

—Δι' ὁμοίου Διατάγματος τὸ ἐξωκκλήσιον «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος» ἀποσπώμενον ἐκ τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ τῆς «Ὑπαπαντῆς τοῦ Σωτῆρος» τῆς ἐνορίας τοῦ χωρίου Λιμνῶν τ. δ. Προσυμναίων, ὑπάγεται εἰς τὸν ἐνοριακὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τῆς ἐνορίας τοῦ χωρίου Ἁγιονερίου τ. δ. Κλεωνῶν, τροποποιουμένου ὡς πρὸς τὸ εἰρημένον ἐξωκκλήσιον τοῦ προτέρου σχετικοῦ Διατάγματος.

—Διὰ Β. Δ. τὸ χωρίον Ὀροβὰ τέως δήμου Ἀβίας (Νομοῦ Λακωνίας) ἀποσπᾶται ἐκ τῆς ἐνορίας τοῦ χωρίου Κάμπου καὶ ἐξαιρεῖται τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχετικοῦ νόμου, δικαιοῦται δὲ νὰ διατηρήσῃ ἱερέα ἀποζημιοῦν τοῦτον κατὰ τὴν ὑφισταμένην τοπικὴν συνήθειαν.

—Διὰ Β. Δ. ἐνεκρίθη ἡ διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 1 τῆς 3 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐπισκοπῆς Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, ὁριστικῆς καὶ τελεσιδίκου καταστάσης, ἐπιβληθεῖσα εἰς τὸν ἱερέα Νικόλαον Παπασπύρου ἢ Τσούμαν, ἐφημέριον τῆς Κοινότητος Ἀνατολικῆς Φραγίστης τῆς διαληφθείσης Ἐπισκοπῆς, ποινὴ τριῶν μηνῶν ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας μετ' ἰσοχρόνου στερήσεως τῶν ἐφημεριακῶν του δικαιωμάτων.

—Διὰ Β. Δ. διωρίσθη καθηγητὴς τῶν Θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐν τῇ Ριζαρείῳ Ἐκκλησιαστικῇ Σχολῇ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Γρηγόριος Παπαμιχαήλ.

—Διὰ Β. Δ. τὸ ἐξωκλήσιον «Ἅγιος Νικόλαος» ὑπάγεται εἰς τὸν ἐν Θήβαις Μητροπολιτικὸν ναὸν «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου».

—Διὰ Β. Δ. συνιστᾶται Ἐπισκοπικὸν Γραφεῖον παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Βοδενῶν.

—Διὰ Β. Δ. μετὰ γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐχαρίσθη εἰς τὸν ἱερέα Θωμᾶν Λαζανᾶν, ἐφημέριον Ἀνδρόστης τέως Δήμου Αποδοτίας, τὸ ὑπόλοιπον τῆς ποινῆς τῆς ἐπιβληθείσης μὲν αὐτῷ διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 3 τῆς 3 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐπισκοπῆς Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, ἐγκριθείσης δὲ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. Β.Δ.

—Διὰ Β.Δ. ἀνεγνωρίσθη ὡς δημοσία ὠφέλεια καὶ ἐνεκρίθη ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτρίωσις δαπάναις τῆς Κοινότητος Ζίτσης, Ἠπείρου, πρὸς ἐγκατάστασιν Νεκροταφείου, γηπέδου ἐκτάσεως 4 περίπου στρεμμάτων, ἀνήκοντος εἰς Εὐφροσύνην Χρ. Μαγκλογιάννη.

—Διὰ Β. Δ. αἱ κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Κορινθίας ἱεραὶ Μοναὶ συγχωνεύονται εἰς δύο: αἱ μὲν Μοναὶ Λεχόβου καὶ Βράχου εἰς τὴν τῆς Στεφανίου, ἡ δὲ τοῦ Προφήτου Ἡλιοὺ εἰς τὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ, θεωροῦνται δὲ τοῦ λοιποῦ αὗται καὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτώμενα κτήματα ὡς μετόχια τούτων.

Διάφορα

—Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ, 9 Δεκεμβρίου, ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος εἰς Παρισίους ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἐλευθέριος Βενιζέλος, προκειμένου νὰ ἐπιληφθῇ ἡ Διάσκεψις τῆς λύσεως τοῦ Τουρκικοῦ ζητήματος.

Ἐκκλησία Κων)πόλεως — Ἡ Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπὴ ἐνέκρινεν ἵνα διαβαθμίσῃ τὰς ἐνορίας καὶ τὸν ἱερὸν κλῆρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀνέθηκε δὲ εἰς Ἐπιτροπὴν ὅπως ἐξετάζουσα τὰ κελλία τῶν κληρικῶν, ἀπὸ ὑγιεινῆς κυρίως ἀπόψεως, ὑποβάλῃ αὐτῇ σχετικὴν ἔκθεσιν.

—Ἐπὶ τῇ ἐκκλήσει τοῦ Ἀρχιεπ. Καντερβουρίας πρὸς τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον περὶ συλλογῆς ἐράνων κατὰ τὴν 29 Δεκεμβρίου ὑπὲρ τῶν δεινοπαθούντων παίδων τῶν ἐκ τοῦ λιμοῦ ἰδίᾳ πασχουσῶν περιφερειῶν, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀπέλυσεν Ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μετὰ τῆς ἀξιώσεως, ὅπως διενεργηθῶσιν οἱ ἐν λόγῳ ἔρανοι εἰς πάντας τοὺς ναοὺς τῆς Ἐπαρχίας των καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν 29 Δεκεμβρίου.

ΝΕΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΑΙ

Ἀρχιμ. Πολυκάρπου Συνοδινοῦ. Ἄνθιμος Γαζῆς, Γρηγόριος Κωνσταντᾶς, Νεόφυτος Δούκας, Νεόφυτος Βάμβας. *Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ* 1917. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Ἐκκλ. Φάρου» ΙΕ'- ΙΣΤ'.).

Μιχαὴλ Δ. Βολονάκι. Ἡ Δωδεκάνησος πρὸς τὴν ἕνωσιν. *Παρίσιοι* 1919 (Γαλλιστὶ μετ' εἰκόνων).

Γεωργίου Δ. Ζηκίδου Καθηγητοῦ, Διάλεξις περὶ Ἠπείρου καὶ τῶν κατ' αὐτὴν, γενομένη ἐν Ἰωαννίνοις, τῇ 28ῃ Ἰουνίου 1919. *Ἀθῆναι* 1919.

Π. Ν. Τρεμπέλα. Μελέτη Ἀπολογητική, ΙΙΙ Αἱ προφητεῖαι. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Πανταίνου». *Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ* 1919.

Τίτου Ζωγραφίδου, Ἐπισκόπου Πέτρας (Κρήτης). Ἑρμηνευτικαὶ Ὁμιλίαι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τῆς Ἁγίας καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως. *Ἐν Ἀθήναις* 1919.

Red Book. Red caster in the Dodecanese 1919. Εἶναι Ἐρυθρᾶ Βίβλος τῶν Δωδεκανησίων, ἐν ᾗ ἀναγράφονται τὰ ἐν Δωδεκανήσῳ θλιβερὰ γεγονότα τοῦ Πάσχα ἐ. ἔ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ν. Σταυρίδῃ, Βόλον. Ἀμφότερα ζητηθέντα ἐστάλησαν,—*Ἱερεῖ Μίνωϊ Γ. Ζηλίνδῃ,* Χανιὰ (Κρήτης). Ἐνεγράφητε ἀπεστάλη ὑμῖν ζητηθεῖσα σειρά.—*Ἀρχιμ. Δανιὴλ Μαραβέλῃ,* Μελβούρνην. Λίρ. Ἀγγλ. 11.4 ἐλήφθησαν· θερμὰς εὐχαριστίας. Γράφομεν.—*Συνοδικὴν Ἐπιτροπείαν,* Νέαν Ὑόρκην. Γράφομεν ἐπὶ ἡμ. 25 Ὀκτωβρ. ἐπιστολῆς σας.—*Χαρ. Τσικαλᾶ* Μυλοπόταμον, Κρήτης. Ἐνεγράφητε· ἀπεστάλη ἡμῖν σειρὰ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. Συνδρ. ἐτησία δρχμ. 15.— *Οἰκονόμῳ Β. Καμπάνῃ* Ἀμφιλοχίαν, Δρ. 30 ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Εἰς τὸν κ. Μπελέτσην ἀπεστείλαμεν τὴν σειρὰν ἀπὸ Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. Θερμῶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ ὑπὲρ τοῦ «Ε. Κ.» ἐνδιαφέρον.— Ἀρχιμ. *Σ. ΠαπαΚυριακοῦ,* Τοποτηρητῇ, Καλάβρυτα. Δρ. 165 ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Γράφομεν.—*Ἡγουμένῳ Ἱερᾶς Μονῆς Σαγματᾶ,* Θήβας. — Λοχαγῷ *κ. Παπαγεωργίου.* Τ. Τ. 933. — Ἱερεῖ *Μάρκῳ Ἀθ. Βέργῃ,* Τσουκαλέϊκα (Οἰχαλίας).—Ἱερεῖ *Κ. Πιππιρίγκῳ,* Ἄντερα-Μώλου.—*Ἡγουμενοσυμβουλίῳ Ἱερᾶς Μονῆς Καστρίου.*— Οἰκονόμῳ *Γρηγορίῳ Παπαδήμου,* Ζημιανήν, Τυμφρηστοῦ. Ἀρχιμ. *Θ. Ἀνδρουτσοπούλῳ,* Τοποτηρητῇ Ἄρτης. Συνδρομαὶ ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· ἀποδείξεις ἐστάλησαν — *Ἡγουμενοσυμβουλίῳ Ἱερᾶς Μονῆς Γαλατάκη.* Δρχμ. 100 ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν· ἀποδείξεις ἐστάλησαν. —*Ἐκκλησιαστικῷ Συμβουλίῳ Αὐλωναρίου* Χαλκίδος. Συνδρομὴ ἐλήφθη· εὐχαριστοῦμεν. — *Ἱερεῖ Πέτρῳ Βρυκιώτῃ,* Ἀμαλιάδα. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου γίνεται κανονικῶς· ὑπεύθυνος εἶνε ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία. Ζητηθέντες ἀριθμοὶ ἐστάλησαν.—*Σεβ. Μητροπολίτῃ Χίου κ. Ἱερωνύμῳ,* Δρχμ. 60 ἐλήφθησαν θερμὰς εὐχαριστίας. Ἀπορίας ἀξία ἡ ὑστέρησις τῶν ὑπὸ τῆς Ὑμ. Σεβασμιότητος ἀναφερθέντων ἀριθμῶν. Οἱ ἐλλείποντες ἀριθμοὶ ἀπεστάλησαν. —*Ἱερεῖ Παναγ. Ὑφαντῇ* Κηφισσοχώριον, Λοκρίδος. Δρ. 30 ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ἀποδείξεις ἐστάλησαν. Συνέχεια ἀλληλογραφας εἰς τὸ ἑπόμενον.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Ἀριθ. 126

Τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱερ. Μονῆς Βαρλαὰμ τῶν Μετεώρων

Διακηρύττει ὅτι :

Συνεπείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4069 ἐ. ἔ. διαταγῆς τοῦ Σου Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησ. Ταμείου, δι' ἧς διατάσσεται ἡ ἐκποίησις τοῦ ἡμίσεος ποιμνίου τῆς ἄνω Μονῆς, ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν ἡ ἐκποίησις τῶν ἑξῆς μικρῶν ζώων αὐτῆς ἤτοι 50 προβατινῶν β') 15 ζυγουρίων γ') 2 κριῶν δ') 2 τράγων γκεσεμίων ε') 46 βιτουλίων καὶ στ') 42 αἰγῶν.

Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθήσεται ἐν Καλαμπάκᾳ καὶ Τρικκάλοις ἐπὶ τρεῖς

συνεχεῖς Κυριακάς, ἤτοι τὴν 8ην 15ην καὶ 22 Δ[βρίου ἐ. ἔ. ἐνώπιον ἀντιπροσώπων τῆς Μονῆς καὶ τῶν Συμβολαιογράφων Σ. Παγώνη καὶ Μιχ. Ντουλοπούλου.

Πρώτη προσφορὰ δι' ὅλα ὁμοῦ τὰ ἄνω ζῷα ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 7000.

Ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Βαρλαὰμ τῇ 28 Ν[βρίου 1919.

Τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον

Εἰδοποιήσεις

Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἐκ τῶν συνδρομητῶν μας καθυστερούντων τὴν συνδρομήν των εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τῆς καταβολῆς της μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Δεκεμβρίου. Ἀποφασισθείσης τῆς μεταρρυμίσεως τοῦ «Ἐκκλ. Κήρυκος» ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ νέου ἔτους καὶ εἰς ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν καὶ εἰς ἐσωτερικὴν ρύθμισιν τῆς ὕλης διὰ μεγενθύνσεως τοῦ σχήματος αὐτοῦ καὶ πλουτισμοῦ τοῦ περιεχομένου, θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ διακόψωμεν τὴν ἀποστολήν του πρὸς ἐκείνους, οἵτινες δὲν θὰ ἐξοφλήσωσι τὴν συνδρομήν των ἐγκαίρως. Ἡ προϊοῦσα αὔξησις τῆς τιμῆς τοῦ τυπογραφικοῦ χάρτου καὶ τῶν τυπωτικῶν μᾶς ὑποχρεοῖ νὰ ἐκτυπώνωμεν τόσα μόνον φύλλα, ὅσα εἶνε οἱ ἀσφαλεῖς ἡμῶν συνδρομηταί. Ἐπομένως, ὅσοι θέλουσι νὰ κρατήσωσι τὴν σειρὰν τοῦ περιοδικοῦ, δέον νὰ μὴ ἀναβάλωσι τὴν ἀποστολὴν τῆς συνδρομῆς των, διότι δὲν θὰ ὑπάρχωσι πλέον διαθέσιμα φύλλα.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ: Ἐν Ἑλλάδι δρχ. 15,
» » Ἐξωτερικοῦ δρχ. 20.
Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0.35.
Διὰ τοὺς φοιτ. Θεολ. καὶ Ἱεροσπουδαστὰς τὸ 1)2

Διευθυντὴς ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Τακτικὸς Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
Γραφεῖα ἐν τῇ ἱ. Μητροπόλει Ἀθηνῶν.
Ὥρα ἐντεύξεων 5 1/2 — 6. μ. μ.